

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

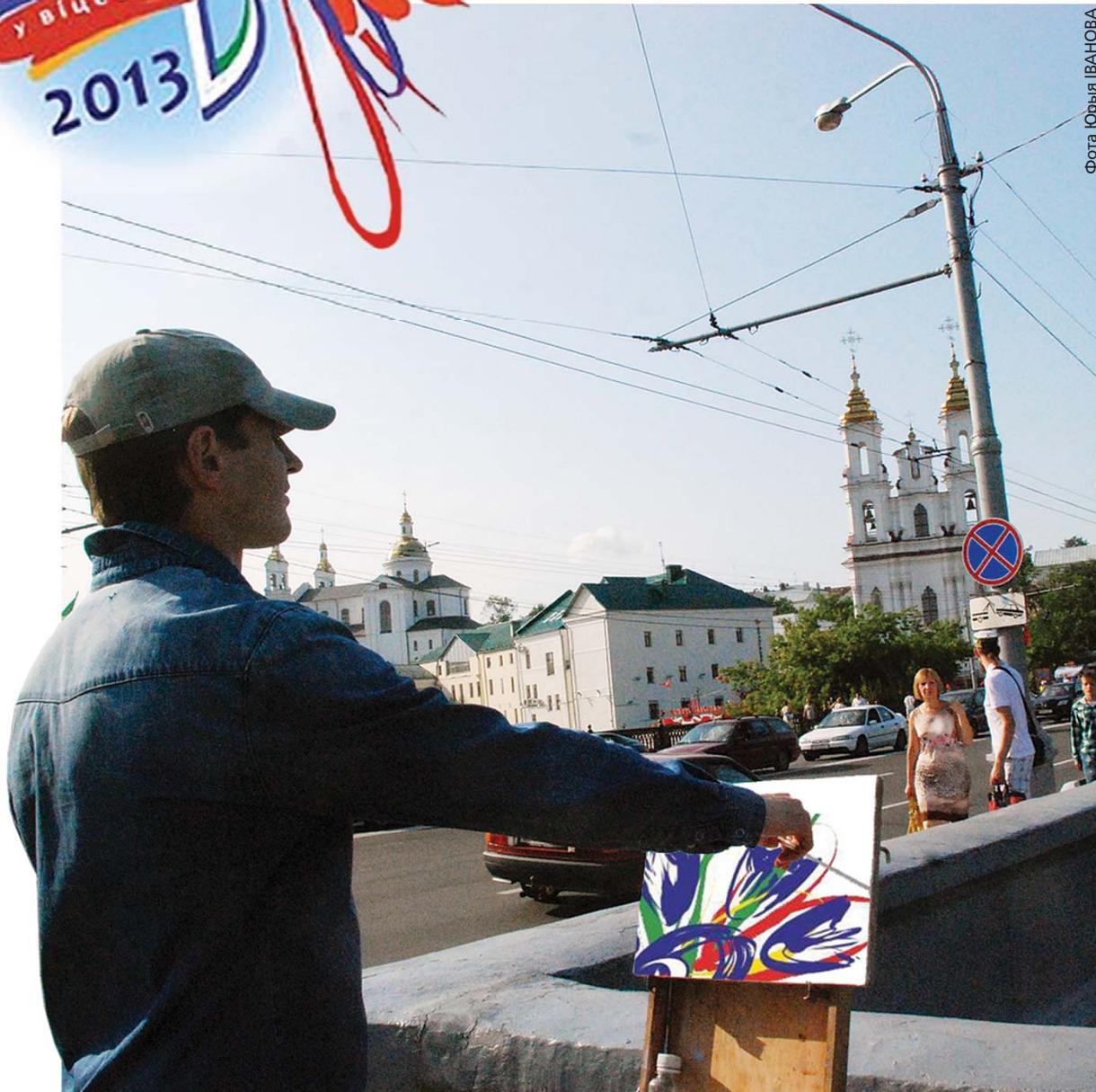
ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ПАРТРЭТ ФЕСТИВАЛЮ

Як і штогод,
**"Славянскі
базар
у Віцебску"**
пераконвае: усё
самае цікавае —
яшчэ наперадзе!
Дык не
прапусціце
найярчэйшыя
падзеі
фестывалю!

С. 2, 7, 12 — 14

Фота Юрыя ІВАНОВА

Чаму нясвіжскі
фэст адрэзаны
ад сталіцы?
С. 4 — 5

Як зрабіць
квартал нашай
культуры
за мяжой?
С. 6

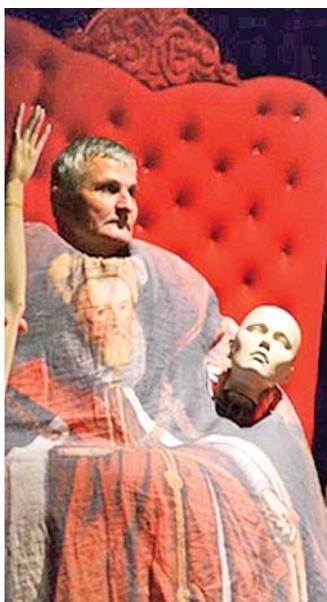
Фінал аўтапрабегу:
у культработнікаў
субота —
выхадны?
С. 10 — 11

Ці гатовы мы да
нестандартнага
самапіяру?
Абмяркуем?
С. 3

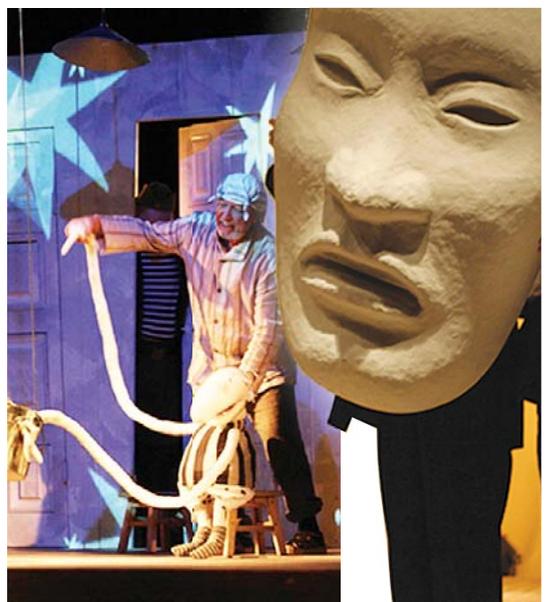
УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Фота Аляксандра ДЗМІТРЬЕВА, Таццяны МАТУСЕВІЧ і з архіва тэатра

НЕВЕРАГОДНЫ ЛЯЛЕЧНЫ!

Беларускаму дзяржаўнаму тэатру лялек — 75 гадоў!

Падзея тыдня

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўручае спецыяльную ўзнагароду "Праз мастацтва — да міру і ўзаема-разумення" народнай артыстцы СССР Эдзіце П'еха.

Фестываль славянскага свету

Пазаўчора ўрачыста стартаваў XXII Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску". Гала-канцэрт адкрыцця з удзелам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі Аляксандра Лукашэнкі адлюстравваў новыя тэндэнцыі ў развіцці гэтага грандыёзнага форуму, які цяпер носіць тытул "фестывалю фестывалю".

У сваім выступленні Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў гуманістычную місію форуму для ўсяго славянскага свету.

"Дрэва трымаецца каранямі, а чалавек — сябрамі. Прытрымліваючыся гэтай народнай мудрасці, "Славянскі базар" з года ў год прырастае дзясяткамі і сотнямі новых сяброў. У гэтым годзе геаграфія фестывалю атрымала планетарны размах, ахапіўшы зямны шар ад Аўстраліі да Кубы і Венесуэлы", — сказаў Аляксандр Лукашэнка. Таксама ён дадаў: "Ды і ўвесь "Славянскі базар..." сваім маштабам, творчай разнастайнасцю, яркім перапляценнем моў і традыцый дапаможа нам унесці дастойны ўклад у прымнажэнне духоўных багаццяў нашых краін, захаванне самабытных нацыянальных культур".

Спецыяльнай узнагародай Прэзідэнта нашай краіны "Праз мастацтва — да міру і ўзаема-разумення" была адзначана народная артыстка СССР Эдзіта П'еха. Па ўласным прызнанні спявачкі, яна так хвалюлася, што на падыходзе да сцэны падварнула нагу. Аляксандр Рыгоравіч пажартаваў, што гэта — таксама знак, бо ўзнагарода запомніцца яшчэ больш.

А за некалькі гадзін да гэтага зорка Эдзіты П'еха была адкрыта на Плошчы Зорак перад Летнім амфітэатрам. Міністр культуры нашай краіны Барыс Святлоў назваў цырымонію своеасаблівай "каталагізацыяй творчасці" спявачкі і адзначыў такія якасці Эдзіты Станіславаўны, як высокая культура, абаянне, асабліва аўра мастацкага густу: "Вы сапраўдная зорка, якая ззяе не адбітым, а сваім уласным святлом". Ва ўрачыстасці таксама ўзялі ўдзел старшыня Віцебскага гарвыканкама Віктар Нікалайкін, генеральны дырэктар фестывалю Аляксандр Сідарэнка, народны артыст Беларусі Аляксандр Ціхановіч, дырэктар Канцэртнай залы "Кастрычнік" у Санкт-Пецярбургу Эма Лаўрыновіч і Стас П'еха — унук зоркі, ужо не менш вядомы за яе саму.

Прэзентацыя ўдзельнікаў конкурсу выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск" пад час адкрыцця фесту.

Эдзіта Станіславаўна была вельмі расчулена: "Я сюды прыязджаю, нібы дадому, людзі тут усміхаюцца, глядзячы ў вочы, выпраменьваюць добразычлівасць". Дарэчы, Эдзіта П'еха не толькі ўдзельнічала ў некалькіх "Славянскіх базарах у Віцебску", з-за чаго яе нябачная прысутнасць адчуваецца і на ўсіх астатніх гэтых форумах, але і спявала на адкрыцці Фестывалю польскай песні, для якога будаваўся ў Віцебску Летні амфітэатр.

25-годдзю Амфітэатра прысвяцілі пралог канцэрта адкрыцця. А 12 ліпеня ў Віцебску быў адкрыты надмагільны помнік Уладзіміру Грыгор'еву — колішняму першаму сакратару Віцебскага абкама кампартыі, які быў ініцыятарам будаўніцтва гэтага комплексу, а таксама цяперашняй Канцэртнай залы "Віцебск".

Увогуле, канцэрт адкрыцця ледзь не цалкам складаецца з віншаванняў "Славянскаму базару ў Віцебску". Гэта былі не толькі афіцыйныя адрасы ад прэзідэнтаў Расіі і Украіны, але і музычныя прывітанні ад іншых фестывалю свету, прадстаўнікі якіх спявалі ў канцэрте: "Еўрабачання", Сан-Рэма, "Белых начэй Санкт-Пецярбурга", "Галасоў Азіі", "Новай хвалі" ў Юрмале.

Яшчэ адной асаблівасцю адкрыцця сёлетняга форуму стаў выхад на сцэну ўсіх удзельнікаў дарослага і дзіцячага конкурсаў — з сумеснай песняй "Чараўніцтва музычнага лета", што стала своеасаблівым гімнам дзіцячага конкурсу, выконваючыся ў фінале кожнага дня праслухоўвання. З беларускіх артыстаў у адкрыц-

ці ўдзельнічалі Анатоль Ярмоленка з "Сябрамі", Іна Афанасьева, Алена Ланская — з двума песнямі, Анжэліка Агурбаш, Дзмітрый Качароўскі, Георгій Калдун — у якасці аднаго з вядучых, — а таксама Алена Спірыдовіч, якая стала ўжо своеасаблівай "жывой візітоўкай" фестывалю: без ейнага голасу і самай яе постаці форум увіць немагчыма.

Новы фармат "Славянскага базару ў Віцебску" стаўся і асноўнай тэмай прэс-канферэнцыі, прысвечанай адкрыццю фестывалю. Новаўвядзены агулваліся ўжо неаднойчы. Гэта скарачэнне тэрмінаў правядзення фестывалю — пяць дзён замест сямі, — яднанне ў адным канцэрте Саюзнай дзяржавы былых чатырох: Дзён культуры Беларусі, Расіі, Украіны і ўласна Саюзнай дзяржавы. Яшчэ большая арыентаванасць на моладзь ды тэлеглядчоў, прывабнасць фестывалю менавіта для гэтай аўдыторыі. Дадалася і думка пра тое, што большая колькасць сольнікаў эстрадных зорак падкрэслівае зорнасць самога фестывалю, а пашырэнне кірмашаў народных рамэстваў ды промыслаў, прадукцыі беларускіх прадпрыемстваў стварае большае адчуванне свята. Нагадаем таксама, што сёлетні фестываль — гэта звыш 60 творчых праектаў, якія ахопліваюць 5 тысяч удзельнікаў з 31 краіны свету.

Да кожнага новага "Славянскага базару ў Віцебску" горад прыгажэе, аднаўляецца, у ім адбываюцца ўсё новыя прыемныя змены. Сёлета ў Віцебску не толькі яшчэ больш кветак (цудоўна папрацавалі азеляняльнікі) і святочнага гандлю — непазнавальна

змяніліся, найперш, гатэлі: 1 мільярд беларускіх рублёў быў укладзены ў рамонт "Дзвіны", амаль паўтара — у "Віцебск", 1 млрд. 200 млн. — у "Ветразь", паўмільярда — у "Лучо-су". Яшчэ 2 млрд. пацягнулі грымёркі Канцэртнай залы "Віцебск". Шмат у чым дапамагло тое, што ў маі праводзіўся V Карпаратыўны фестываль "Факел" ААТ "Газпрам" — упершыню менавіта ў Віцебску. Адпаведна, "Газпрам" уклаў грошы ў развіццё гарадской інфраструктуры. Дый сам горад клапоціцца пра пастаяннае павышэнне культуры абслугоўвання гасцей. Тых жа кухараў, як паведаміў намеснік старшыні Віцебскага аблвыканкама, адпраўлялі на курсы павышэння кваліфікацыі.

Гучалі на прэс-канферэнцыі таксама прывітанні-пажаданні "Славянскаму базару..." ад шматлікіх спонсараў, і, ад новага генеральнага дырэктара форуму Аляксандра Сідарэнка, — падзяка Радзівону Басу, што склаў каманду, дзякуючы якой стаў магчымым і цяперашні фестываль, бо "каб асэнсаваць увесь гэты механізм, спатрэбіцца не адзін год".

Афіцыйна

Для пояса слуцкага

Як паведамляе Прэс-служба беларускага Лідара, абсталяванне і сыравіну для вытворчасці слуцкіх паясоў, што ўвозяцца ў Беларусь, вызваляць ад мытных пошлін. Адпаведны Указ № 308 "Аб некаторых пытаннях арганізацыі вытворчасці і рэалізацыі слуцкіх паясоў" Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка падпісаў 8 ліпеня.

"Дакументам прадугледжваецца вызваленне з 1 студзеня 2013 года па 31 снежня 2015 года ад абкладання ўвазнымі мытнымі пошлінамі і падаткам на дабавачную вартасць, што спаганяюцца мытнымі органамі, тэхналагічнага абсталявання, камплектуючых і запасных частак да яго, сыравіны, матэрыялаў для выключнага выкарыстання на тэрыторыі Беларусі, што ўвозяцца, у мэтах рэалізацыі інвестыцыйнага праекта "Арганізацыя вытворчасці аналагаў, копій, мастацкіх стылізацый слуцкіх паясоў і сувенірнай прадукцыі РП "Слуцкія паясы".

Увоз тэхналагічнага абсталявання, камплектуючых і запчастак да яго, сыравіны плануецца ажыццяўляць з трэціх краін, паколькі ў Беларусі і на тэрыторыі Мытнага саюза адпаведныя тавары не вырабляюцца. У выпадку вызвалення тавараў, што ўвозяцца, ад абкладання мытнымі пошлінамі і падаткам на дабавачную вартасць не спатрэбіцца адначасовае вызваленне з абароту прадпрыемства вялікай сумы грашовых сродкаў, якія будуць накіраваны на тэхнічнае перааснашчэнне і рэканструкцыю дзеючых вытворчасцей, набыццё нематэрыяльных актываў, сертыфікацыю вытворчасці.

Акрамя таго, ад абкладання падаткам на дабавачную вартасць вызваляюцца абароты па рэалізацыі на тэрыторыі Беларусі аналагаў, копій, мастацкіх стылізацый слуцкіх паясоў і сувенірнай прадукцыі з таварным знакам "Слуцкія паясы".

Указ прыняты ў рамках рэалізацыі Дзяржаўнай праграмы адраджэння тэхналогіі і традыцый вырабу слуцкіх паясоў і развіцця вытворчасці нацыянальнай сувенірнай прадукцыі "Слуцкія паясы" на 2012 — 2015 гады, якая рэалізуецца з выкарыстаннем дзяржаўна-прэміі.

Культурны твітар: мы ў свеце

Запрошаны да здымак!

Падзеі з удзелам беларускіх творцаў адбываліся цягам тыдня і ў замежжы. Вось іх кароткі дайджэст.

■ Латвія

З 5 па 7 ліпеня ў Вентспілсе прайшоў Міжнародны фестываль беларускай культуры. У форуме, зладжаным пры падтрымцы беларускага Пасольства ў балтыйскай краіне, прынялі ўдзел дэлегацыі і творчыя калектывы з гарадоў-пабрацімаў Вентспілса: Полацка і Наваполацка, а таксама Віцебска і Мінска. Выступілі перад глядачамі і калектывы нашых суайчыннікаў у Латвіі. Таксама ахвотныя маглі набыць творы беларускіх рамеснікаў.

■ Расія

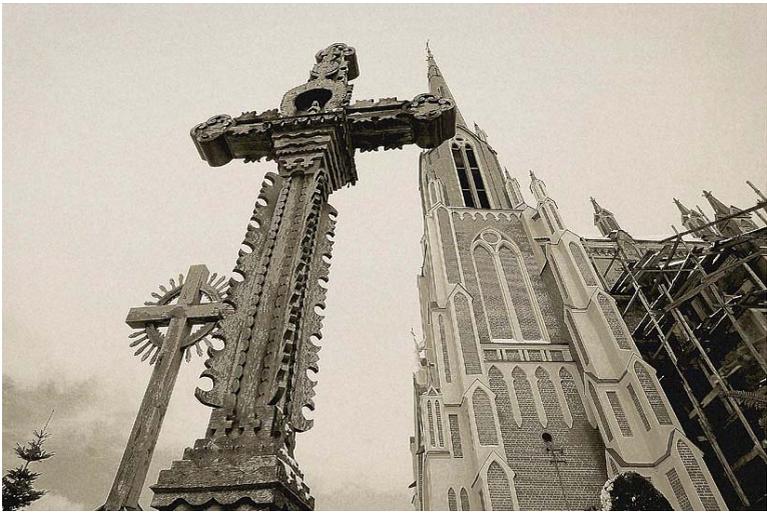
Кароткаметражная сужка "Брут" рэжысёра Канстанціна Фама прыме ўдзел у 36-м Маскоўскім міжнародным кінафестывалі налета. Карціна, нагада-

ем, уваходзіць у кінатрылогію "Сведкі", удзел у вытворчасці якой бярэ і "Беларускі відэацэнтр". Самі здымкі восенню — зімой будуць праходзіць у Чэхіі і на Беларусі, а задзейнічаюць у іх прафесіяналаў з нашай краіны, Расіі, Ізраіля, ЗША. Нагадаем, колькі тыдняў таму "Брут" выйграў пітчынг сёлетняга Маскоўскага кінафестывалю. А першая частка кінатрылогіі — "Туфлікі" — ужо адзначана Гран-пры італьянскага VIII Міжнароднага фестывалю кінамастацтва "Imperia".

■ Малдова

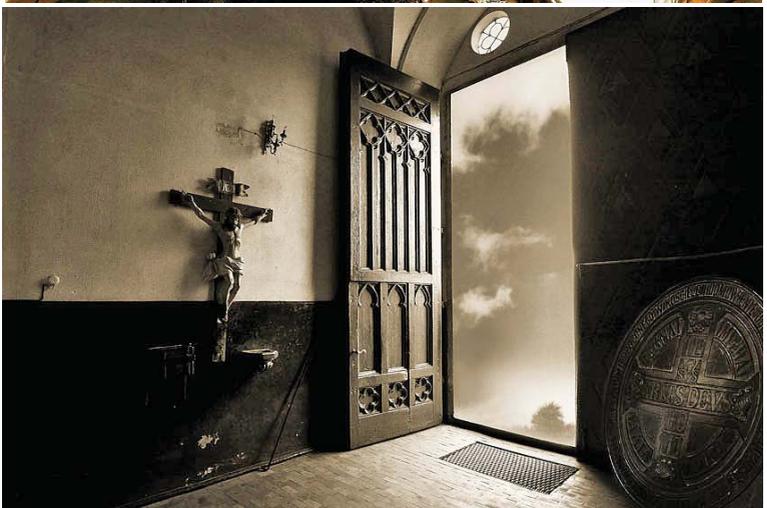
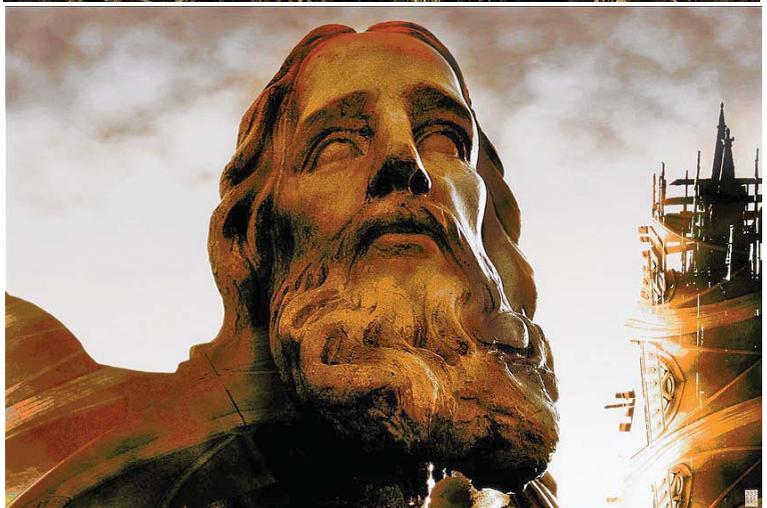
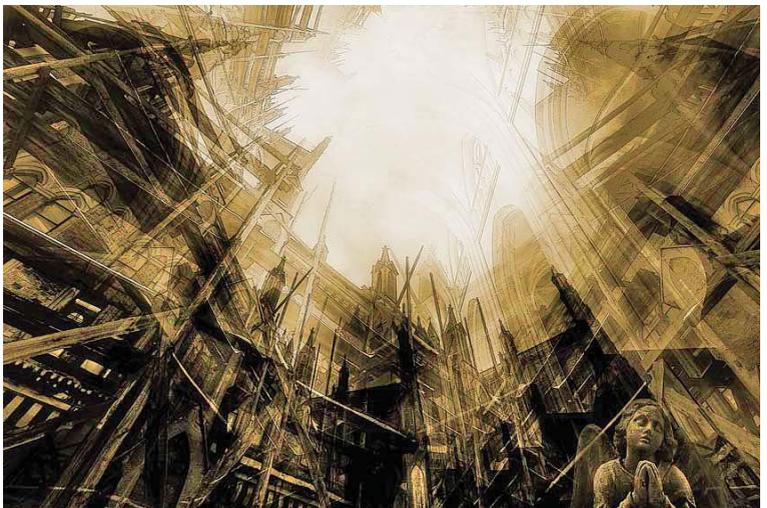
Народны ансамбль народнай песні "Бурштын" з Кобрына паўдзельнічаў у Міжнародным фестывалі "Белая лілея", які прайшоў у малдаўскім горадзе Кагул. Сярод удзельнікаў — калектывы з больш як 15 краін, што выконваюць адноўлены альбо стылізаваны фальклор. Знайшлося на свяце месца і для прадукцыі народных майстроў.

Фотасюжэт нумара

Апосталы Гервят

Да 14 ліпеня ў Гарадской выставачнай зале Магілёва працуе фотавыстаўка Валерыя Вядрэні "Апосталы Гервят", што распачалася акурат да Міжнароднага фестывалю духоўнай музыкі "Магутны Божа". Прапануем некалькі кадраў з гэтай серыі вядомага фотамастака, які ў сваіх работах стварае адчуванне нейкай асаблівай рэальнасці, дзе пераплятаюцца існасць і мроя...

Трэба абмеркаваць!

Міф ці ява: ВЯСКОВЫ РЭКЛАМНЫ ПІЯР?

Шведская кампанія, што вырабляе мэблю і тавары для інтэр'ера, рэкламуе свой тавар для дома вельмі не-стандартна. Да прыкладу, утварае прыпынак грамадскага транспарту з уласнай мэблі. У чаканні аўтобуса можна адпачыць на фірмовай канапе ды памарыць пра добрае... Скажам, пра будучыню беларускай вёскі. Вось, яна, маючы даўнюю гісторыю, унікальных майстроў-рамеснікаў ды адметныя абрады, цалкам ігнаруе рэкламу ўласнай адметнасці. Ёсць што рэкламаваць — няма пакуль ідэй, як гэта зрабіць. Мастацкія "ўтварэнні" з цюкаванай саломы ўжо прыеліся. Чаму б не падумаць пра самыя розныя інсталюцыі ці малыя скульптурныя формы з дрэва, металу або керамікі, якія і сумяшчалі б тэкставую інфармацыю пра наяўнасць навакольных гісторыка-прыродных помнікаў, і адначасова былі б сімвалам мясцовай рамесніцкай традыцыі? Уяўляеце рэкламную альтанку, сплеценую з вярбы па традыцыях майстроў, скажам, Магілёўшчыны? А альтанка тая скіруе і ў мясцовы клуб з бібліятэкай, і да святой крыніцы з векавым дубам. Сапраўды, а чаму б і не?

Валерый ШКАРУБА,
мастак:

Віктар ШНІП,
паэт, галоўны рэдактар
выдавецтва
"Мастацкая
літаратура":

— Ідэя мае рацыю, таму яе цалкам падтрымліваю. Кожны куток Беларусі — цікавы па-свойму. Але хто пра гэта ведае? Нават мясцовыя жыхары не заўжды згадаюць пра гісторыю царквы ці пра паходжанне назвы мясцовага бору або сажалкі.

Нават у аграгарадках рэдка сустранеш бігборд, прысвечаны традыцыйнай культуры дадзенага паселішча ды яго ваколліц. Так што рэкламныя інсталюцыі ва ўмовах сучаснай вёскі павінны існаваць: менавіта яны стануць брэндавай "прынадай" для гасцей і турыстаў.

Хто павінен займацца стварэннем нетрадыцыйных носьбітаў рэкламы? Напэўна, мясцовыя майстры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Прынамсі, менавіта яны змогуць дакладна перадаць дух і самабытнасць роднай вёскі. І ўвогуле, я за тое, каб у кожным аграгарадку існавала выставачная галерэя. Між тым, нават у Барысаве яе пакуль няма...

— Натуральна, і я не маю нічога супраць. Даўно казаў на старонках "К" пра тое, што гісторыя, культура вёсак безваротна знікае разам з яе старажыламі. Гісторыя і культура — гэта ідэалогія. А ідэалогія трэба навучыцца карыстацца з карысцю для развіцця нашых сельскіх рэгіёнаў. Інакш моладзь увогуле забудзеца пра карані бацькоў...

Так што ідэю неабходна ажыццяўляць. Але любая праца каштуе грошай. Хто апаціць работу майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва? У сельсаветаў няма на гэта грошай — значыць, трэба шукаць спонсараў. Вельмі спадзяюся, што нядаўна створаныя аддзелы ідэалогіі, культуры і па справах моладзі зацікавяцца слушна ідэяй.

Вяртаючыся да надрукаванага

У рэдакцыю "К" прыйшоў ліст з Навагрудка: "Добры дзень, паважаны рэдакцыя! Прыміце меркаванні наконт матэрыялу "У Беларусі не патрэбны чытальныя залы на вуліцы?" пад рубрыкай "Трэба абмеркаваць!". Меркаванні газета прымае і друкуе. Дзякуй за супрацоўніцтва!"

А ў нас летнія чытальні — працуюць!

У красавіку Навагрудскі райвыканкам прыняў рашэнне аб адкрыцці летніх чытальняў. Зацверджана і палажэнне аб іх працы. Вызначаны пляч пляцовак такіх чытальняў для Навагрудскай цэнтральнай раённай бібліятэкі і гарадской бібліятэкі — філіяла № 1 ЦБС з правам выбару лепшай.

Да акцыі мы падрыхтаваліся загодзя. Былі закуплены чатыры комплекты пластыкавай мэблі (парасон, стол, крэслы) — па два на кожную з вышэйназваных бібліятэк. Летнія чытальні працуюць два разы на тыдзень: у сераду і чацвер з 13.00 да 16.00. У чэр-

вені мы працавалі і па суботах, калі на гарадской плошчы ладзіліся святы для дзяцей. Прапануем чытачам у асноўным газеты ды часопісы. Для дзетак закупілі настольныя гульні. За месяц ужо займелі пастаянных наведвальнікаў. Асаблівы інтарэс выклікаюць кнігі па краязнаўстве: людзі любяць разглядаць карты, схемы старажытнага Навагрудка і замка, нават спрачаюцца паміж сабою...

Ад бібліятэкара праца ў летніх чытальнях патрабуе, безумоўна, камунікабельнасці. Тут трэба ўмець падысці да людзей, запрасіць, падзяліцца сваімі ведамі, раска-

заць аб навінках, прарэкламаваць і прапанаваць бібліятэчныя выданні. Проста выставіць дакументы на стэлажы — гэтага не дастаткова. Ну і што, калі ўсе з мабільным Інтэрнэтам, планшэтам? А калі падыходзіш да людзей у скверы і прапануеш часопісы, дык яны ад чытання не адмаўляюцца. Крыху напружана рэагуюць на запаўненне фармуляра... А яшчэ мы са здзіўленнем заўважылі, што людзі не толькі чытаюць, але і хочучь купіць выданне. Тады тлумачым, што мы — бібліятэка і кніг не прадаём.

Буккросінгам пакуль не займаемся, а ў летніх чытальнях плануем працаваць цягам лета. І не трэба баяцца, што не будзе попыту. Калі паказваць тавар лепшым бокам, дык і попыт абавязкова з'явіцца. Гэта мы заўважылі па нашых інфармацыйна-краязнаўчых турах "Праз бібліятэку — да дабрыні і святла", якія праводзім па бібліятэках ды школах аграгарадкаў цягам пяці гадоў, і па нашай выставачнай дзейнасці да значных рэспубліканскіх ды гарадскіх падзей.

Паглядзець фотаздымкі летніх чытальняў можна на нашым сайце <http://novocrb.grodno.by> і на старонцы ЦБС у Фэйсбуку.

Ірына ЦАРУК,
намеснік дырэктара
Навагрудскай цэнтралізаванай
бібліятэчнай сістэмы

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.
Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by,
тэлефануйце ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на www.facebook.com/kimpressby,
www.vk.com/kimpressby, www.twitter.com/kultura_by!

Дзяжурны па нумары

Беларусы замежжа: як вам там живецца?

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ,
рэдактар аддзела газеты "Культура"

У рамках сёлетняга велатура "К" нам удалося трапіць у маляўнічыя мясціны пад літоўскім Тракаем — на святкаванні нашымі суайчыннікамі, што пражываюць у Літве, беларускага Купалля. Прызнацца, шасцідзесяцікіламетровы шлях з Вільнюса на веласіпедах да загадкавага "месца Х" — Цэнтра адпачынку "Вілкокшніс" аказаўся не з лёгкіх. Аднак тое, што мы пачулі і ўбачылі на свяце, перакрэсліла ўсе сумневы ды стомленасць.

Дык як жа святкуюць Купалле беларусы Літвы? Здаецца, самым звычайным чынам: збіраюцца разам, спяваюць песні, распальваюць вогнішча ды водзяць вакол яго карагоды, але... Столькі душы і жывой радасці ў гэтых вядомых рытуалах, што не перадаць словамі!

Сёлета на свята сабраліся прадстаўнікі суполак беларусаў з Шальчынінка, Швянчоніса і Вісагінаса. Алег Давідзюк, кіраўнік згуртавання беларусаў "Крок" з апошняга горада, узяў на сябе справу кансалідацыі землякоў. Непасрэдны ўдзел у арганізацыі свята прыняў Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы Уладзімір Дражын (інтэрв'ю з ім — на стар. 6). Не адбыліся б святкаванні без прадпрымальніка і гаспадара Цэнтра адпачынку Мікалая Калесніка — таксама беларуса (ён родам з Дзятлава), які ласкава прадаставіў пляцоўку для правядзення імпрэзы.

Як апісаць тую нязмушаную атмасферу, што панавала ля возера Вілкокшніс? Гэта захапляльная эстафета выступлення калектываў — шальчынінкайскай "Раніцы", вісагінаўскіх "Сузор'я" і "Світанку"... Гэта такое выкананне беларускіх песень, калі ўмоўная мяжа паміж публікай і артыстамі сціраецца — і ўсе разам спяваюць знаёмыя радкі... Гэта — танцы, якія з'яўляюцца натуральным

працягам дзейства для артыстаў ды глядачоў, бо ўсёдзець на месцы практычна немагчыма!..

На святкаванні Купалля прысутнічала і невялікая дэлегацыя з Мінска: у яе складзе былі дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзімір Пракапцоў і дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея нашай краіны Алег Рыжкоў.

Уладзімір Іванавіч, увогуле, паабяцаў прыехаць на наступнае Купалле і зладзіць невялікую акцыю ад музея ў рамках такіх незабыўных святкаванняў: "Не чакаў, што мяне здзівяць, але вельмі ўражаны, — прызнаўся ён. — Таму налета мы абавязкова зладзім тут мерапрыемства, напрыклад, нашу вядомую акцыю — выстаўку адной карціны".

— Як нам живецца? Ды па-рознаму, — дзеляцца беларусы. — Добра, што ў нас ёсць свае калектывы, суполка, дзе мы можам падтрымліваць сувязь...

Вядома, што Купалле не абышлося без вогнішча ды вялікага карагоду, у якім сабраліся ўсе ўдзельнікі мерапрыемства.

Напэўна, і наша захапленне святкаваннямі, што ладзяцца тут не ўпершыню, выклікана магчымасцю павітацца ды пагутарыць з землякамі, якія жывуць на літоўскай зямлі ўжо не адно дзесяцігоддзе.

— Раней свята Купалля ладзілася ў нас, у Швянчонісе, — паведаміла Ніна Сусвіло, "кухмістр" купальскіх застолляў цягам больш як пятнаццаці гадоў.

— Як нам живецца? Ды па-рознаму, — дзеляцца беларусы. — Добра, што ў нас ёсць свае калектывы, суполка, дзе мы можам падтрымліваць сувязь...

Але ці дастаткова такой увагі? Усё ж яна мае "кропкавы" характар, не маючы пакуль сістэмнага статуса адносна той ці іншай дыяспары. Зрэшты, не ацаніць і такія крокі (скажам, перадачу касцюмаў для калектываў ці кніг з боку дзяржаўных інстытуцый) было б, па меншай меры, некарэктна.

Сёння дзякуючы падтрымцы Мікалая Калесніка беларускае Купалле ладзіцца ў гэтых мясцінах. Ён засведчыў, што для яго вялікі гонар прымаць землякоў. І калі пад час выканання песні ансамбля "Світанак" ён пачаў запісваць спеы на мабільнік, мы зразумелі, што ягоны "спонсарскі" ўчынак — зусім не акт самапіяру...

"Беларусь паглядае, як жа мы тут жывём, — спявалася ў песні "Беларускі дом". — Нас трымае, яднае беларускі наш дом, дзе нам хороша ў працы, і ў бяседзе падчас. Хай жа свеціцца радасць у Айчыны ў ваках!"

— А давайце зробім кампазіцыю гімнам беларусаў Літвы! — зрабіў прапанову Мікалай Калеснік артыстам, расчуліўшыся.

— Мы не супраць, — адказалі яны.

Магчыма, толькі за мяжой так пранікнёна гучыць беларуская песня...

(Працяг тэмы — у наступных нумарах.)

Арт-фестываль "Тэатр Уршулі Радзівіл", сярод арганізатараў якога Міністэрства культуры краіны, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, Нясвіжскі раённы выканаўчы камітэт, а таксама сам Нацыянальны гісторыка-культурны запаведнік "Нясвіж", сёлета — другі па ліку, таму "першым блінам" яго не назавеш. Але "камякоў" на ім (і розных дробных каменьчыкаў на шляху публікі да фестывалю) хапала. Што ж, ёсць час усё не толькі абмеркаваць, але і давесці да ладу, бо дадзены фэст (і — шырэй — уся фестывальная палітыка Нясвіжскага палаца) можа стаць не адно "візітоўкай" гэтага гістарычна-архітэктурнага помніка, але і зыходным пунктам у развіцці тэатральнага турызму ў нашай краіне.

Выпрабаванне ж было — харчаваннем: узроўнем абслугоўвання і коштамі. У парку ёсць буфет-палатка з самым простым "турыстычным наборам": чыпсы, выпечка, пірожныя, вада. Насупраць увахода ў палац — два, здавалася б, "канкурыйруючы" кафэ. Але ў адным, як ветліва патлумачылі, бліноў давядзецца чакаць паўгадзіны (што ж гэта за тэхналогія такая?). У другім, з крэатыўна абыгранай назвай "БарБара", — паловы заяўленых у меню страў не было ў наяўнасці: маўляў, усё з'елі (і гэта на пачатку 14-й гады, калі абедзенны час толькі пачынаецца!). Афіцыянты ветліва прапанавалі замену, не называючы яе кошту. Думаю, у іх проста язык не паварочваўся сказаць, што вось гэты кавалачак мяса на костачцы выцягне з вашай кішэні 150 тысяч беларускіх рублёў. Хто не паспеў пакаштаваць, адразу адмаўляўся. Але і той, хто замаўляў штосьці іншае, не заставаўся без сваёй порцыі матэматычных адкрыццяў ды незабыўных уражанняў.

ўнутраным дварыку, на свежым паветры. На вечар прыпадалі ўжо добра вядомыя сталічнаму глядачу спектаклі на гістарычную тэму. На адкрыццё — "Яблычны пірог" Новага драматычнага тэатра. На закрыццё — "Пане Каханку" Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага, які паказваўся тут ужо летась. У сярэдзіне — разгорнутая, шматчасткавая харэаграфічная кампазіцыя "Песня пра зубра" Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі.

Творцы вельмі адказна ставіліся да гэтых паказаў. Сама была сведкай таго, з якой апантанасцю рэжысёр Сяргей Кавальчык дэталёва, з секундамерам у руках, праходзіў асобныя сцэны, "прымерваўчы" іх пад жывы нясвіжскі антураж, вымушаючы (як і летась, але з яшчэ большай фантазіяй) працаваць на спектакль усе архітэктурныя асаблівасці палаца.

Але галоўны зрух адбыўся на камернай сцэне. Летась, нагадаем, тут дэманстраваліся спектаклі стацыянарных тэатраў, перанесеныя практычна ва ўмовы

Прыплыў спектакль у праграму...

А "судзі" хто?

Пакуль гэты фэст збірае, пераважна, саміх несвіжан, але выклікае вялікую цікавасць і ў жыхароў сталіцы ды іншых рэгіёнаў. Больш шырокая плынь турыстаў стрымліваецца, вядома, транспартнымі праблемамі, бо дабірацца ў колішнюю рэзідэнцыю Радзівілаў лепш на сваім аўто ці экскурсійным аўтобусе. Іншыя варыянты — менш спрыяльныя, бо аўтобусныя маршруты не прывязаны да раскладу форуму і спецыяльных фестывальных рэйсаў не прадбачыцца. А між тым, так зроблена, да прыкладу, на "Славянскім базары ў Віцебску", дзе ў дні фэсту з'яўляецца дадатковы цягнік, што вязе на канцэрты ў Амфітэатр — і дадому. Але маштабы двух фэстаў, вядома ж, — непараўнальныя.

Тых жа, хто сёлета ўсё ж вырасьціў прыехаць на арт-фэст з іншых рэгіёнаў, чакалі выпрабаванні. Толькі не агнём, вадой ды меднымі трубамаі, як гэта бывае ў казках. Бо не было ні вогненнага, жудасна спякотнага сонца, як летась, ні ліўня, як у апошні дзень "Вечароў Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў". Што ж да труб, дык замест медзі выступалі — і вельмі добра — ансамблі БДУКІМ "Гуды", "Талака", з выстаўкай гармонікаў прыехаў выкладчык гэтай навучальнай установы Міхал Слізскі, які з ранку да вечара прыцягваў увагу публікі сваімі заліхвацкімі найгрышамі.

Пакуль гэты фэст збірае, пераважна, несвіжан, але выклікае цікавасць і ў жыхароў сталіцы ды іншых рэгіёнаў. Больш шырокая плынь турыстаў стрымліваецца транспартнымі праблемамі, бо дабірацца ў Нясвіж лепш на сваім аўто ці экскурсійным бусе, бо аўтобусныя маршруты не прывязаны да раскладу форуму і спецрэйсаў не прадбачыцца.

Сям'я з Салігорска, прыехаўшы з дзецьмі, папрасіла прынесці, сярод іншага, дзве порцыі крэветак — па 39 тысяч за кожную. І ніяк не магла ўцяміць, чаму ў выніку атрымалася... 148, ледзь не ўдвая больш. Ім патлумачылі, што порцыі раптам аказаліся большымі, чым было пазначана ў меню. Але ж як узажыць тое, што ўжо з'елі? І ці нельга было папярэдзіць адразу?

Дык на каго, у рэшце рэшт, разлічаны нясвіжскі фестывальны адпачынак? У замежжы ў падобных выпадках арыентуюцца найперш на сярэдні клас, які бавіць час сем'ямі. А ў нас?

Місіс Марпл па-беларуску

Уласна фестывальнае "меню" складалася, як і летась, з шасці спектакляў за тры дні. Усё па тым жа графіку: дзённыя — у Тэатральнай зале палаца, вечаровыя — ва

"чыткі п'есы", ды яшчэ на фоне раяля, які займае палову і без таго маленькага сцэнічнага подыума. На старонках "К" выказваліся меркаванні, што для такога фестывалу патрэбны спецыяльныя праекты, прызначаныя менавіта для нясвіжскіх рэалій. І чуд — здзейсніўся! Тэатральная зала палаца ператварылася, можна сказаць, у эксперыментальную пляцоўку.

Анонсы былі больш чым загадкавымі: інтэрактыўны батлечны "Міраклі аб Уршулі", сумесны беларуска-італьянскі праект "Панталон з Вероны", спектакль "Вандраванне Радзівіла "Сіроткі" ў Італію" Музыкальнага дома "Класіка". Больш-менш прыблізную расшыфровку прыцягальна таямнічых назваў можна было знайсці хіба на сайце kvitki.by, а зусім не на сайце самога палаца. Ды і там хіба распісаліся як мага больш прыгожа "мастацкія дасягненні" бу-

Многія фестывалі свету, дарэчы, замаўляюць творчыя праекты. Прычым нават часцей за ўсё часткова фінансуюць такія імпрэзы. У Нясвіжы пакуль атрымліваецца ўсё наадварот. Калектывы, як дзяржаўныя, так і антрэпрызныя, прапануюць Арт-фэсту праекты, тэматыка якіх вынікае з тамтэйшых гістарычных тэм. Але праекты застаюцца “аднаразовымі”, паказанымі толькі ў час фестывалю.

цы дроту вельмі здзіўляліся: не, маўляў, гэта рабілі не мы... Нарэшце, я дакапалася-такі да ісціны! І раптам падумала: калі нават прэса павінна вольна так высвятляць, хто, чаго ды як, дык што тады казаць пра звычайную публіку? Пэўна, арганізатары прытрымліваліся правіла: калі білеты і без таго распрадаюцца, дык навошта ўсё астатняе?

Тым не менш, паведамляю. Асновай “Міраклі аб Уршулі” сапраўды сталася праца народнага тэатра таго самага каледжа. Каб давесці задуму да прафесійнага ўзроўню, звярнуліся да маладога рэжысёра Беларускага дзяржаўнага тэатра лялек Аляксандра Янушкевіча — свайго былога выхаванца. І той разам з такімі ж апантанымі артыстамі нашага вядучага лялечнага тэатра на аснове прапанаванага матэрыялу і сцэнічнага антуражу, уключаючы вырабленыя выхаванцамі каледжа лялькі, зрабіў спектакль, дзе сумясціліся сведчанні пра жыццё і творчасць Уршулі Радзівіл з фрагментамі трох яе п’ес.

Што ж да “Панталонэ з Вероны”, дык па ініцыятыве тэатразнаўцы і мадэратара некаторых тэатральных праектаў Аляксея Стрэльнікава да нас прыехаў італьянскі рэжысёр, які праводзіў майстар-класы для студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, вынікам якіх і стаў гэты спектакль. Адназначна, узнікла думка паказаць яго ў Нясвіжы.

Мне давалося паглядзець трэцюю пастаноўку — “Вандраванне Радзівіла “Сіроткі” ў Італію”. Пра знакамітага Радзівіла распавядаў быццам бы кампазітар Ян Давід Голанд. Ягоных партрэтаў не захавалася, таму запрашэнне на гэтую ролю Юрыя Жыгамонта не ставіла перад Музычным домам “Класіка” праблем падабенства артыста на свайго героя. А ўключэнне шматлікіх музычных твораў даўніны ў выкананні ансамбля “Кантабіле” ператварыла маналогі ў спектакль-канцэрт. Удзячныя глядачы адгукнуліся і на інтэрактыў: артыст з уласцівым яму шармам і пытанні ў залу закідваў, тут жа даючы на іх адказы, і на танец запрашаў. Публіка была, што называецца, у экстазе.

Ці “ажывуць” былыя жыхары Палаца?

Што ж, усё добра, што добра завяршаецца. Але, пэўна, само кіраўніцтва Нясвіжскага палаца і арганізатары свята павінны больш клапаціцца не проста пра фарміраванне праграм, а пра іх непасрэднае стварэнне.

Многія фестывалі свету, дарэчы, паступаюць менавіта такім чынам: замаўляюць удзельнікам, якіх яны хацелі б бачыць, тыя або іншыя творчыя праекты. Прычым нават часцей за ўсё часткова фінансуюць гэтыя спектаклі і іншыя імпрэзы. У Нясвіжы пакуль атрымліваецца ўсё з дакладнасцю да наадварот. Тыя або іншыя творчыя калектывы, як дзяржаўныя, так і складзеныя па прынцыпах антрэпрызы, прапануюць Нясвіжскаму палацу свае праекты — адметныя, прызначаныя менавіта для паказу ў яго тэатральнай зале ды ўнутраным дворыку. Прычым і тэматыка такіх праектаў вынікае менавіта з тамтэйшых гістарычных тэм. Але праекты застаюцца “аднаразовымі”, паказанымі толькі аднойчы ў час фестывалю. А між тым, яны маглі б трывала ўключыцца ў разнастайныя экскурсійныя праграмы. Таму што, па сутнасці, яны і ўяўляюць з сябе своеасабліваю “тэатралізаваную экскурсію”, “тэатралізаваную лекцыю-канцэрт” і г. д. Забаўляльны складнік у іх удала спалучаецца з асветніцкім кірункам. А ўлічваючы здольнасці і схільнасць да імправізацыі некаторых артыстаў — таго ж Юрыя Жыгамонта, — яны могуць улічваць непасрэдны кантынгент аўдыторыі, змяняючыся ў адпаведнасці з ім. Дзеці? Значыць, і аповед пра тых жа Радзівілаў будзе разлічаны на дзіцячы ўзрост. Замежныя турысты? Калі ласка! Асабліва цікава, калі раптам будуць сярод іх прадстаўнікі тых краін, дзе вандраваў Мікалай “Сіротка” ці на культуру і літаратурна-драматычныя творы якіх арыентавалася Уршуля Радзівіл.

Дарэчы, на іншых аб’ектах падобная праца даўно ўжо праводзіцца. У тым жа Лідскім замку мясцовы рыцарскі клуб і музыканты ладзяць тэатралізаваныя прадстаўленні, якія праходзяць у пэўны час і ўключаюцца ў экскурсійную праграму. Дый у самім Нясвіжскім палацы падобным чынам летась працаваў ансамбль “Кантабіле”. Чаму б не пашырыць тую практыку? Вядома, патрабуецца запаўняльнасць залы. Але фестывальныя паказы сведчылі, што гэтыя праекты карыстаюцца попытам, і даволі вялікім. На практыцы гэта магло б быць рэалізавана і як “дадатак” да экскурсій, для чаго патрабуецца яшчэ больш цеснае супрацоўніцтва з турагенцтвамі, і як асобная праграма, на якую “неарганізаваныя” наведвальнікі маглі б набыць асобны білет. Каб засцерагчыся ад фінансавай небяспекі, асновай такіх паказаў павінны, як падаецца, стаць менавіта экскурсійныя групавыя туры, да якіх маглі б далучыцца ўсе ахвотныя.

І пра ўсё гэта трэба думаць ужо сёння, не чакаючы, пакуль чарговы праект “прыплыве” на фестываль сам па сабе. Бо калі той, хто мог бы прапанаваць свае творчыя ідэі, наглядзіцца на цяперашнюю практыку, ахвота нешта прапаноўваць у яго папросту можа знікнуць. Так што ў час, калі творцы паказалі свае, будзем лічыць, “пілотныя выпускі”, слова засталася — за арганізатарамі.

Надзея БУНЦЭВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Нясвіж — Мінск

На маю думку...

Пра маё і яго пакаленні

**Алег ЧЭЧАНЕЎ, акцёр, рэжысёр
Мінскага абласнога драматычнага тэатра**

У ноч аднаго з уік-эндаў (мой узрост, дарэчы, 45+) прыняў удзел у «Подземныхмирахвселенной». Урэшце, тое была проста закрытая вечарына, дзе моладзь выконвала электронную музыку. Арганізацыю, канцэпцыю, сцэнарый і дызайн памяшкання ўсклаў на сябе музыкант, вядомы ў вузкім коле, як Gran+, а ў Мінскім абласным драматычным тэатры — як гукааператар Сяргей Драбышэўскі.

Сяргей — прадстаўнік племені, якое, само таго не ведаючы, прытрымліваецца прынцыпу: «У гэтым жыцці няма нічога немагчымага». Аднойчы ноччу, калі ён сядзеў у Інтэрнэце, да яго прыйшла муза. У выніку яе візіту з’явілася некалькі кампазіцый у стылі тэчна. Аўтар некаторы час дапрацоўваў іх, а затым разаслаў на музычныя сайты. Аднойчы ж на ягоны электронны адрас прыйшло запрашэнне выступіць на музычным фэсце «Sziget»! Гэты фестываль — найбуйнейшая музычная тусоўка Еўропы, якая праходзіць на востраве ў Будапешце. За ўсю гісторыю форуму толькі тры гурты з Беларусі гасцявалі на гэтым фестывалі. І раптам — хлопчык з Маладзечна...

Назапасіўшы неабходную суму грошай і вылічыўшы самы бюджэтны маршрут, Gran+ паклаў ноўтбук, нейкія тэхнічныя прыстасаванні ў заплечнік і выправіўся ў Будапешт. З венгерскай сталіцы Сяргей прывёз здымкі, сонечны настрой, а аўтару гэтых радкоў — магнічкі ў выглядзе вострага перычка і надпісам «Hungary», банку кукурузы «адтуль» і цвёрдае жаданне працаваць у абраным кірунку.

Я шчыра радаваўся, калі яго запрашалі выступаць у начныя клубы. Гарды пералічваць не буду — няхай шанце і далей. Адназначна гэта рэдка, але стабільна. Вярнуўшыся аднойчы з чарговага міні-тура, Сяргей падзяліўся ідэяй: «А ці не замучыць якую-небудзь андэграўндную «дзвіжуху» і ў Маладзечне?» Вызначылі дзень, калі былі гатовы сабрацца разам музыканты з Мінска, Кіева, Барысава ды, уласна, Маладзечна. Ідэя стала абрасціцца падрабязнасцямі. Чым больш іх з’яўлялася, тым больш Сяргей пачынаў нагадваць мне аднаго персанажа з фільма «Дракула» Фрэнсіса

Копалы, якога таленавіта сыграў Том Уйтс. Усе творчыя людзі, у добрым сэнсе апантаныя якой-небудзь ідэяй, — трохі вар’яты. У выпадку з вечарынай Сяргею трэба было выканаць процыму прадзюсарскіх ды адміністратарскіх абавязкаў.

Мне адводзілася роля вядучага. І не проста вядучага, а правадніка ў падземныя светлы пад нікам «Алег Чэ»! Я павінен быў чытаць тэксты-падводкі перад выступленнем музыкантаў. Чаму я? Віной або асабліваасцю — лёгкасць на ўздзім, запал на ўсякага роду творчыя авантуры.

У «гадзіну ікс» я зазіраўся з дому. Жонка крытычна паглядзела на мяне: «Ты хоць бы штаны замест шортаў апрануў» — «Ты нічога не разумеш! Гэта ж вечарына «20+», — не ў смокінгу ж туды ісці!» Жонка ў думках пакрыціла пальцам ля скроні...

Пры ўваходзе ў залу, дзе павінна было праходзіць выступленне, вісеў плакат з надпісам «Вітаю, вандруйнік!». Ну што ж, прывітанне! Гледзячы на тое, як «з падручных сродкаў» быў аформлены сам зальчык, я зразумеў, што ў Сярожу дрэмле будучы дызайнер. У адным куце вузкага калідора грувасціўся тэлевізар з гульнёвай прыстаўкай, дзе ахвотныя маглі настальгічна паганяць чалавечкаў на экране. У іншым калідоры — столік з гарбатай, кавай з хатніх запасаў ды кексамі, якія спёк аўтар мерапрыемства. Тут жа, на сцяне, — кавалачак паперы з надпісам «Кіналекторый». Дыяпраектар, якому самае месца ў Музеі гісторыі кіно і які быў у кожнай другой прагрэсіўнай савецкай сям’і, праецыраваў на сценку дыяфільмы маіх часоў яшчэ 6+. Сярод іншых стужак, у гэты вечар давалі «Сіўку-бурку». Адна дзяўчына, блытаючы націскі і папраўляючы сябе на хаду, выразна чытала тэкст на кадрах...

Тое ж, што граюць музыканты — атмасферныя творы, іншым разам — касмічныя: сумесь гукаў, галасоў і рытму. Пад некаторыя кампазіцыі хочацца думаць, яны настройваюць на развагі. Прадукт іх прызначаны для гурманаў. Ён не касавы. У тэатры гэта — як тэксты Мрожака або Гамбровіча, якога так вынаходліва паставілі ў сталічным Тэатры лялек. Паглядзець можа кожны, але далёка не кожны — зразумець і прыняць. Мне здаецца, аўдыторыя ў музыкантаў, якія працуюць у гэтым жанры, — невялікая. Але яна ёсць і — не скарачаецца. Зразумела, казаць пра тое, што гэта — іх прафесія, з дапамогай якой яны зарабляюць сабе на жыццё, не даводзіцца. Але яны — апантаныя, кожны ў меры сваіх здольнасцей. Гэта своеасаблівае братэрства... У кожнага — свой свет і сваё ўяўленне пра яго, якое яны і даносяць.

Слухаючы кампазіцыі, я адзначаў, што некаторыя з іх можна хоць зараз устаўляць у спектакль або фільм, і яны нададуць дзеі сваю чароўнасць ды атмасферу. Гэта нявыкарыстаныя гектары музычнай цаліны!

Выканаўшы сваю місію, Алег Чэ вяртаўся дадому. На гадзінніку — палова чацвёртай раніцы. У галаве круцілася мелодыя "Dereche Mode" часоў маіх 20+ — "Enjoy the silence". На прыпынку драмаў стомлены аднагодак. У яго таксама ёсць унутраны свет. Мо ў свае 16, ці 18+, не важна, ён захапляўся: брынкаў на гітары на лавачцы ля паўдзёда або барабаніў у школьным ВІА, ці быў фанатам крутой рок-каманды, абклеіўшы сцены свайго пакоя плакатамі з яе выявамі... Гэта было тады. А цяпер яго ўнутраны свет, які ён быў не ў стане «данесці дадому», мірна драмаў на лаўцы...

Часам карысна ахвяраваць сном і звыклым распарадкам дня, каб убачыць і пачуць сусветы, якія жывуць побач, — непаўторныя і разнастайныя...

Арт, фэст, палац, творцы і фінансавыя рызыкі: хто каго пераможа?

— Уладзімір Несцеравіч, працуючы на Беларусі, вы зрабілі нямала для развіцця культуры на турызму ў нашай краіне. Ці існуе цікавасць да беларускіх адметнасцей сярод жыхароў Літвы?

— Прывяду толькі адну лічбу: летась беларускае пасольства ў Літве арганізавала 82 паездкі літоўскіх дэлегацый па мясцінах, звязаных са значнымі падзеямі ў гісторыі Вялікага Княства. Гэта былі работнікі культуры, навукоўцы, дзяржаўныя дзеячы рознага профілю... І ўсіх іх у той або іншай меры цікавілі магчымасці развіцця супрацоўніцтва ў галіне турызму паміж нашымі краінамі.

Альбо іншы прыклад. У 2010 годзе тагачасны літоўскі Прэм'ер-міністр Андрус Кубіліс уласнаручна склаў веламааршрут па Беларусі працягласцю ў 770 кіламетраў. А ў вас, дарэчы, колькі?

— Разы ў тры менш.

— Ну вось. І ў свой адпачынак спадар Кубіліс праехаў гэты маршрут на двух колах разам з іншымі высокімі асобамі — па тых мясцінах, без якіх немагчыма ўявіць нашу супольную мінуўшчыну. Пры сустрэчы ён заўсёды згадвае пра тую вандроўку з захапленнем!

— Тым не менш, гэты ягоны прыклад меў не дужа шмат пераймальнікаў. Пра транспамяжныя турыстычныя маршруты гутарка вядзецца ўжо не першы год, але...

— Але працэс паступова ідзе! Так, можа, яго тэмпы нас пакуль і не задавальняюць, аднак і пэўныя

Герайчная мінуўшчына Вялікага Княства Літоўскага стала брэндом яшчэ стагоддзі тры-чатыры таму. Іначай усе тыя паважныя дзядзькі, што пазіраюць на нас у залах Нацыянальнага мастацкага музея з парадных партрэтаў XVIII стагоддзя, не прымяралі б з такой ахвотай даўно састарэлыя ў іх эпоху даспехі. Ды і сённяшнія праграмісты, менеджары, бухгалтары не рабілі б тое самае пад час шматлікіх рыцарскіх фэстаў.

У Беларусі ды Літве гэтая настальгічная з'ява мае агульную тэндэнцыю. І там вектар турыстычнай палітыкі нашай дзяржавы, скіраваны на стварэнне транспамяжных маршрутаў, выглядае цалкам заканамерным. Пра тыя перашкоды, што паўстаюць на гэтым шляху, пра іх пераадоленне, а таксама пра тое, чаму нашы суайчыннікі сёння ўжо не пачуваюць сябе ў ролі коласаўскага "дзядзькі ў Вільні", мы гутарым з Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы Уладзімірам ДРАЖЫНЫМ. Анансуем тым самым цэлую серыю публікацый, якая ўзнікла на падставе нашага традыцыйнага летняга велатура "К", што сёлета пераадолеў дзяржаўныя межы краіны.

Беларусы рыхтуюць культурны квартал

зрукі таксама не выклікаюць сумневаў. Перш-наперш я б хацеў адзначыць тут непасрэдныя кантакты, якія імкліва наладжваюцца паміж канкрэтнымі рэгіёнамі Літвы і Беларусі. Прадстаўнікі мясцовых улад са Смаргоншчыны, Воранаўшчыны, Ашмяншчыны і не толькі самі знаходзяць партнёраў па той бок мяжы ды ствараюць сумесныя праекты, якія адпавядаюць інтарэсам абодвух бакоў. Агулам мы ўжо маем 63 дагаворы аб супрацоўніцтве паміж раёнамі або гарадамі Беларусі і Літвы! І гэта рэальная база для двухбаковага супрацоўніцтва ва ўсіх галінах — уключна, вядома, і з турызмам.

Апошняя думка неаднаразова агучвалася і пад час Другога Беларуска-літоўскага форуму рэгіянальнага супрацоўніцтва, які прайшоў 28—29 мая ў Друскінінкай і Алітусе. Натуральна, пытанне развіцця турызму таксама не было абмінута там увагай.

І яшчэ: навідавоку прыкметны прагрэс у плане наладжвання прамых кантактаў паміж установамі культуры. Скажам, той жа Нясвіжскі музей-запаведнік добра пасябраваў з "калегам" у Біржаі — літоўскім гарадком, дзе таксама ёсць палац Радзівілаў.

Зусім нядаўна мы мелі сустрэчу з дырэктарам Дэпартаменту па турызме Літвы спадарыняй Ральмондай Бальніене, і мушу запэўніць, што ейная пазіцыя па дадзеным пытанні — адназначная і вельмі актыўная. Зацікаўленасць — цалкам зразумелая, бо, паводле статыстыкі, беларусы і расіяне з'яўляюцца самымі актыўнымі з замежных турыстаў, якія прыбываюць у Літву.

3 Паслом нашай краіны у Літве — пра дыялектыку мяжы ды культурны трэнд Беларусі ў суседзях

— 3 гэтым не паспрачаешся, але ж няма пакуль адваротнай тэндэнцыі — нават нягледзячы на тое, што з нядаўняга часу Беларусь можа прапанаваць вельмі годныя аб'екты паказу...

— І я зараз патлумачу, у чым прычына. У наша пасольства паступаюць сотні заявак ад ахвотных наведатцаў з замкі ў Нясвіжы і Міры. Зладзіць туды аднадзённыя экскурсіі не складана, балазе адлегласці — зусім невялікія. А вось калі госці хацелі б правесці ў нашай краіне хаця б некалькі дзён, адразу ўзнікаюць вельмі сур'ёзныя праблемы. Бо каб забя-

печыць патрабаванні турыста, не дастаткова толькі адрэстаўраваць замак — трэба і стварыць вакол яго належную інфраструктуру. І тут, на жаль, пакуль "незалік". Я ведаю, што новыя гатэлі актыўна будуцца ў беларускай сталіцы ды буйных гарадах, але ў багатых на адметнасці раёнцэнтрах або вёсках часам і як след паесці няма дзе — не кажучы ўжо пра тое, каб камфортна пераначаваць...

— Гэтая праблема ўжо даўно стала "притчей во языцех", але хацелася б звярнуць увагу і на іншы аспект: ці ведаюць у Літве нашу культуру? Бо, як падаецца, знаёмства з яе лепшымі набыткамі само сабой павінна стымуляваць жаданне перасекчы нашу мяжу...

— Ведаеце, калі я толькі прыехаў сюды працаваць, мяне спыталі: спадар Пасол, а ці ёсць на Беларусі акадэмічная культура, прадстаўленая на высокім мастацкім узроўні? Маўляў, пра культуру народную мы ўжо ведаем, а вось пра іншыя праявы...

— А цяпер такое пытанне ўзнікае?

— Наўрад ці. За апошнія пяць гадоў літоўцы змаглі ўбачыць Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета з яго класічным рэпертуарам. Рэгулярна бываюць у нас "купалаўцы" ды "горкаўцы", у апошнія гады сваю аўдыторыю ў Літве займелі таксама і Тэатр-студыя кінаакцёра ды Дзяржаўны музычны тэатр. І калі людзі, якія задавалі мне тое пытанне, змаглі пазнаёміцца з "вяршчамі" нашага культурнага працэсу, яны ахвотна канстатавалі: так, на Беларусі ёсць акадэмічнае мастацтва, без перабольшання, найвышэйшага ўзроўню!

А ўжо колькі апладысмантаў давалася пачуць у Літве маэстра Аляксандру Анісімаву або Уладзіміру Байдаву! Увогуле, нашы акадэмічныя калектывы ідуць проста на ўра! У тым ліку, дарэчы, і рэгіянальныя — скажам, эстрадна-сімфанічны аркестр Гродзенскай абласной філармоніі, аркестр Маладзечанскага музычнага каледжа імя Міхала Клеафаса Агінскага. Штогод беларускія музыканты бяруць удзел у фестывалі, прысвечаным гэтай знакамітай постаці, які праходзіць у горадзе Плунге.

А ўвогуле ўсіх тых беларускіх калектываў, якія за апошнія гады выступалі ў Літве, проста не пералічыць! У гэтай краіне і Дні культуры Рэспублікі Беларусь парушаюць звыклы для такіх акцый фармат:

нар нашага спыннага першадрукара Францыска Скарыны, які доўгі час працаваў у гэтым горадзе. Мы таксама звярнуліся з прапановай устанавіць помнік Кастусю Каліноўскаму на месцы яго смяротнага пакарання, але літоўскія ўлады запэўнілі нас, што і самі ўжо працуюць над гэтым праектам.

— Безумоўна, кожная такая падзея не застаецца без увагі на Беларусі. Але з сухіх інфармацыйных паведамленняў ніяк не зразумець, наколькі цяжка даюцца гэтыя дасягненні...

— Ды не, сур'ёзных цяжкасцей тут акурат і не ўзнікае, — нашы статускі з літоўскімі ўладамі па гэтым пытанні маюць выключна канструктыўны характар. Іншая справа, што ўстаноўцы кожнай мемарыяльнай дошкі папярэднічае сур'ёзная арганізацыйная работа. Прычым тэрміны вырашэння пытання залежаць зусім не ад нас, і менавіта таму яны часам падаюцца празмерна доўгімі.

Дарэчы, хацеў бы адзначыць, што прыцягваць увагу да падзей беларускай гісторыі трэба не толькі з дапамогай манументальнага мастацтва — тут можна вынаходзіць самыя розныя спосабы. Прыкладам, пад час сёлетніх мерапрыемстваў, прысвечаных 100-годдзю першай пастаноўкі купалаўскай "Паўлінкі", была не толькі адкрыта ўжо згаданая мемарыяльная дошка ды праведзена цікавая выстаўка работ з фондаў Дзяржаўнага музея Янкі Купалы, але і ажыццёўлена вельмі арыгінальная задумка. Мы папрасілі паслоў, акрэдытаваных у Літве, прачытаць творы Янкі Купалы на сваіх родных мовах. Для нас гэта быў вельмі ўрачысты ды кранальны момант — пачуць знаёмства з дзяцінства словы класіка, скажам, на азербайджанскай...

— Вяртаючыся да нашай тэмы транспамяжнага турызму... Мала хто будзе спрачацца, што асноўная перашкода для яго развіцця — гэта візы...

— Сапраўды, дзяржаўныя межы — гэта зусім не лепшая прыдумка чалавецтва. Бо слова "мяжа" мае вытворнае слова — "абмежаванне". Але паколькі змяніць гэты стан рэчаў не ў нашай волі, мы павінны ставіць перад сабой больш рэальную задачу — мінімалізаваць тыя цяжкасці, што даводзіцца зведаць шараговым грамадзянам. Са свайго боку, робім для гэтага ўсё магчымае, задавальняючы пажаданні тых жыхароў Літвы, якія звяртаюцца па беларускія візы, а штогод іх робіцца прыкладна 160—180 тысяч. Летась мы не атрымалі ніводнай скаргі! Усё іншае, што датычыцца пытанняў перасячэння мяжы — у тым ліку, і працы калег з Пасольства Літвы ў Беларусі, — я не наважусь каментыраваць, бо гэта па-за маея кампетэнцыяй.

Натуральна, нашы суайчыннікі хацелі б, каб працэс атрымання віз быў хуткі ды поўнаасцю аўтаматызаваны і каб фінансавы аспект не асабліва біў па кішэні. Мы разумеем, што сённяшні кошт візы ў шэнгенскую прасторыю — гэта сапраўды стрымліваючы фактар для развіцця турызму. І, як мне падаецца, такое самае разуменне ёсць і ў кіраўніцтва Літоўскай Рэспублікі, якое выступае за зніжэнне цаны. Але паколькі суседняя дзяржава не можа прымаць самастойныя рашэнні, бо з'яўляецца членам Еўрасаюза, я пакуль палічыў бы за лепшае ўстрымацца ад нейкіх канкрэтных прагнозаў на гэты конт.

Зрэшты, калі мы працягнем планамерны рух па пераадоленні ўсіх бар'ераў на шляху развіцця, выразна ўсведамляючы сваю канчатковую мэту, перакананы, многія з вашых пытанняў неўзабаве проста стануць неактуальнымі...

Пытанні задавалі Ілья СВІРЫН, Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

З такім "салаўіным" прозвішчам — ды не спяваць? Немагчыма! Нашу краіну на Міжнародным конкурсе выканаўцаў эстраднай песні "Віцебск-2013", што праходзіць у рамках XXII Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску", прадстаўляе саліст Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі, сёлетні выпускнік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Аляксандр САЛАЎЁЎ.

— Ты памятаеш сваё першае выступленне з аркестрам, яшчэ ў дзяцінстве? Цікава, як змяніліся за гэтыя гады твае адчуванні? Тым больш, што калектыў — усё той жа, пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі, прафесара Міхаіла Фінберга...

Запытаю так яшчэ і таму, што сама памятаю тыя Сашыныя спевы — на конкурсе "Спяваем з аркестрам!". Ён тады адразу звярнуў на сябе ўвагу — вельмі прыгожым тэмбрам і нейкай асаблівай сонечнасцю. Не ззянем, бляскам ды надзвычайнай энергетыкай, а — кранальнай, "утульнай" цеплынёй. Цікава, што ў тым форуме, заснаваным на спевах выключна з аркестрам, ён удзельнічаў тройчы: двойчы — у конкурснай праграме, а трэці год — у творчым вечары кампазітара Алены Атрашкевіч, якая і тады была, і зараз застаецца яго "настаўнікам на ўсё жыццё". Ён прыйшоў да яе з хору школы мастацтваў, дзе, заўважыўшы ягоны голас, прасілі спяваць "як мага гучней". І — стаў практычна першым навучэнцам знакамітай сёння студыі "Спяваем разам!", адкуль выйшлі такія вядомыя сёння эстрадныя салісты як Дарыя ды Дзмітрый Сяргею.

— З аркестрам? Хваляваўся, вядома. Усё гэта было вельмі нязвыкла. І адна думка — не падвесці музыкантаў (вунь іх колькі за маёй спінай сядзіць!) ды самога Фінберга. Сёння? Нічога не змянілася. Тое ж пачуццё адказнасці. Тым больш, што менавіта Міхаіл Якаўлевіч прапанаваў мне падаць заўмку на адбор да "Славянскага базару ў Віцебску". Я даўно думаў пра гэты конкурс, але збіраўся туды не менш як гады праз два. Ён, можна сказаць, паскорыў гэты працэс летуценняў ды мар, вымусіўшы мяне яшчэ больш мабілізавацца. Увогуле ж, за творчасцю гэтага аркестра і яго салістаў я сачыў з дзяцінства, выходзіў на іх песнях ды іншых канцэртах. Таму і сёння часам не магу паверыць, што ўсё гэта не сон, што яны — мае калегі ды сябры, блізкія і родныя мне людзі. Аркестр — гэта ўсё!

— Цябе і самога, пэўна, можна ў некаторай ступені назваць "чалавекам-аркестрам", бо ты валодаеш ажно чатырма музычнымі інструментамі, прычым такімі рознымі як баян, кларнет, фартэпіяна і гітара...

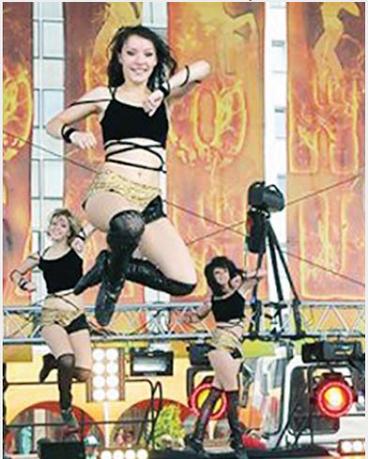
— Насамрэч, гэта склалася неяк само сабой, спецыяльнай мэты я не ставіў. У Маладзечанскай школе мастацтваў займаўся на баяне. А потым, гадоў у дваццаць, вырашыў кінуць гэтую справу — не толькі баян, а ўвогуле музычную школу. Перака-

Якія падзеі "Славянскага базару ў Віцебску-2013" варта паспець наведаць?

13 ліпеня. "Золата"
Лепшае з Міжнародных пленэраў імя нашага земляка Марка Роткі ў латвійскім Даўгаўпілсе пакажа Абласны краязнаўчы музей.

13 ліпеня. "Агонь танца"
Так называецца адно з найзапамінальных мерапрыемстваў Дня моладзі на фестывалі. Месца падзей — віцебская плошча Перамогі.

14 ліпеня. Ларыса Долина і аркестр Міхаіла Фінберга
Калектыў маэстра Фінберга гэтым разам падрыхтаваў сумесную праграму са знакамітай спявачкай — старшынёй журы конкурсу выканаўцаў эстраднай песні.

13 ліпеня. "Дым над вадой"
Прэзідэнцкі аркестр другі год запар паказвае на "Славянскім базары..." рок-класіку.

нала мяне ў адваротным Алена Віктараўна. Памятаю, прыходжу да яе на заняткі ў студыю "Спяваем разам!", а яна і пытаецца: "Што, не падабаецца табе баян?" Я ўжо потым даведаўся, што гэта мой бацька ёй усё раскажа, а тады быў здзіўлены: ну як яна здагадалася? А яна спакойна так патлумачыла, што калі я хачу стаць спеваком (а я сапраўды вельмі хацеў!), дык музычную адукацыю кідаць нельга. І мы пачалі з ёй шукаць нейкія іншыя варыянты. Так я трапіў у сектар педагагічнай практыкі пры Маладзечанскім музычным вучылішчы (цяпер — дзяржаў-

— Дык усё ж быў, як ва ўсіх дзяцей, перыяд, калі займацца прымушалі?

— Не. Я спяваў, таму што хацеў. Быў, праўда, у юнацтве час, калі мяне "зацягнуў" б'льярд, я нават выйшаў на трэцяе месца ў рэспубліканскім турніры, але трэба было рабіць выбар — і я выбраў спевы.

— Мутацый голасу не баяўся?

— Памятаю, я тады вельмі перажываў, што і як са мной адбудзецца, бо і сапраўды ёсць шмат прыкладаў, калі голас не проста "ўжо не той", а ледзь не страчваецца. Але так бывае, калі пры-

мабыць, не маці, а менавіта бацька прывёў 8-гадовага сына ў эстрадную студыю Маладзечанскага палаца культуры. Жонка Аляксандра Салаўёва — культуралаг-менеджар, таксама, як і Саша, скончыла БДУКІМ, толькі — годам раней. Але пазнаёмліся яны нашмат раней: яна прыйшла на рэпетыцыю студыі "Спяваем разам" паслухаць сяброўку — і пачула Сашу. Так што яго перамогі на "Маладзічку-2005", "Белазавіцкім акордзе-2006", на конкурсе "Адна зямля" і V Маладзёжных Дэльфійскіх гу-

З крыламі ў неба. Конкурснае!

ны каледж імя Міхала Клеафаса Агінскага), да Юлія Дзмітрэнкі. Ну а да кларнета, натуральна, далучылася і фартэпіяна, бо гэтым інструментам хаця б крыху павінны валодаць усе музыканты. Гітару ж я асвойваў ужо самастойна. Ну што за спявак — ды без гітары?

— А чаму б і не? Сярод тых жа акадэмічных салістаў мала хто да гітары ахвочы. А ў цябе, наколькі я ведаю, была і оперная практыка...

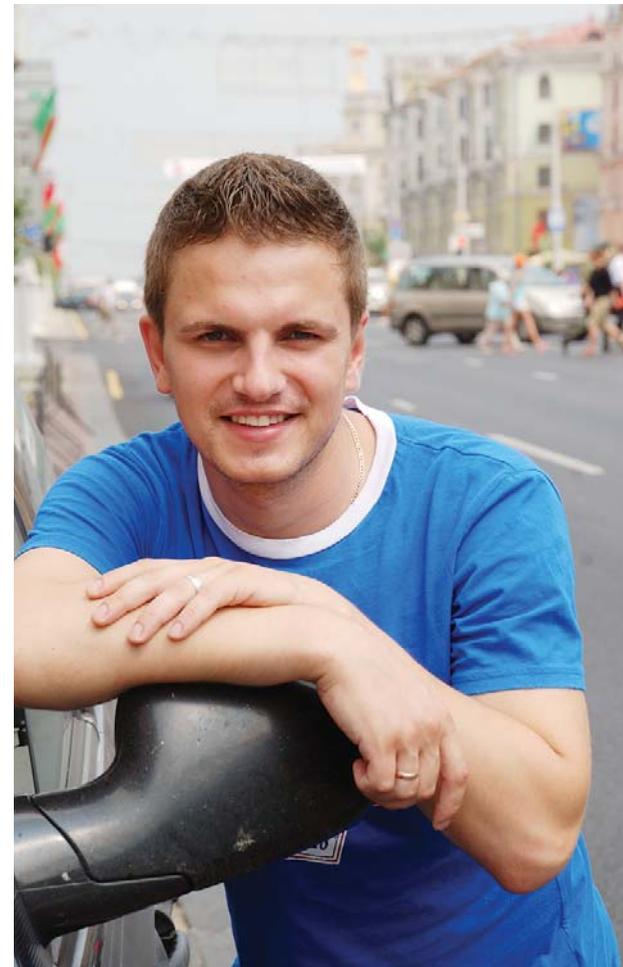
Запытаю так яшчэ і таму, што памятаю ўдзел Аляксандра Салаўёва ў пастаноўцы "Травіяты" Дж.Вердзі (праўда, ён спяваў у хоры) у Маладзечанскім маладзёжным оперным тэатры на чале з дырыжорам (і адначасова дырэктарам каледжа імя М.Агінскага) Рыгорам Сарокам.

— Вы — пра каледж? Я паступіў туды ў клас Пятра Туронка — ён, дарэчы, некаторы час таксама ў студыі выкладаў. Акадэмічны вакал адрозніваецца ад эстраднага, але гэта — неацэнны вопыт, вялікая музыканцкая школа, тэарэтычны і гістарычны падмурак.

— Кажуць, што па спевах — і ў студыі, і ў каледжы, і ва ўніверсітэце культуры і мастацтваў, не згадваючы ўжо рэпетыцыі ў аркестры Міхаіла Фінберга, — ты не прапусціў ніводнага занятку...

Запытаю так яшчэ і таму, што пра Сашыну пунктуальнасць, сур'ёзнасць і схільнасці працаголіка ходзяць літаральна легенды. Ніколі ні на што не скардзіцца. Паабяцаў — выконвае. Заўсёды — у добрай спеўнай форме, бо на ўсе рэпетыцыі ды заняткі прыходзіць, папярэдне распеўшыся, прытым што некаторыя "зоркі" дазваляюць сабе і на сцэну выходзіць без аніякай размінкі, паступова распяваючыся на... самім выступленні (не будзем угадваць прыкрыя спевы "пад плюс" у некаторых выпадках: зрэшты, у нашым Канцэртным аркестры гэткага падману не бывае ніколі).

— Вы так кажаце, быццам нармальнае выкананне сваіх абавязкаў — нейкі творчы подзвіг.

Аляксандр Салаўёў.

мутацыі рэзка "замаўкаюць". Алена Віктараўна, наадварот, працягвала са мной займацца — па спецыяльных ашчадных метадыках, падрабязна тлумачыла мне мой стан (настаўнік — гэта заўсёды яшчэ і "асабісты псіхатэрапеўт"), я нават удзельнічаў у канцэртах студыі — праўда, не сольна, а ў падгалосках. Ёта, дарэчы, вельмі паспрыяла развіццю ансамблевай тэхнікі.

— А Гран-пры ў Пецярбургу, на конкурсе "Дзень нараджэння", дзе выконваюцца выключна новыя песні? І гэта — беражлівае стаўленне?

— Мутацыя тады яшчэ толькі пачыналася: Алена Віктараўна ўсё пралічыла. Хваляваўся, як вазьму верхнюю ноту. Але зразумеў, што гэта — справа не толькі фізіялогіі, але і самой псіхалагічнай настройкі.

— У сям'і цябе падтрымліваюць? Хтосьці з родных едзе на "Славянскі базар у Віцебску"?

Запытаю так яшчэ і таму, што Саша — зусім не з музычнай сям'і, а з самай звычайнай. Праўда, у ягонага бацькі — прыгожы голас. Таму,

льнях краін — удзельніц Снд у 2008-м, Нацыянальным фестывалі беларускай песні і паэзіі "Маладзечна-2009", дзе ён атрымаў Гран-пры і Прыз глядацкіх сімпатый, — усё гэта праходзіла ўжо пад знакам Музы Юліі.

— У час конкурсу ў зале будуць усе: мама, тата, старэйшы брат, нават бацькі маёй жонкі, не кажучы ўжо пра саму Юлю...

Нагадаем, учора на лёсаванні Саша спяваў песню Алены Атрашкевіч на словы Таццяны Атрошанка "Без крылаў у неба". Сёння а 22-й (не прапусціце прамы эфір!) ён выканае пад дзясятым нумарам кампазіцыю "Мама" Валерыя Галаўко на словы Алены Туравай — у новай аранжыроўцы, якая не паўтарае ніводную са шматлікіх ранейшых. А заўтра, ужо з аркестрам М.Фінберга, — "Ты мне вясною прыснілася" Юрыя Семьянікі на словы Міхася Шушкевіча. Будзем трымаць кулачкі!..

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Інтэрв'ю перад прэм'ерай

Учора і сёння ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя М.Горкага — прэм'ера спектакля “Аракул?..” паводле нацыянальнай класікі: п'есы Андрэя Макаёнка “Зацюканы апостал”. Напярэдадні ж мы распыталі рэжысёра, народнага артыста Беларусі Барыса ЛУЦЭНКУ, як ён адважыўся ў адну і тую ж ваду ўвайсці... у чацвёрты раз. Бо ў 1970-я ён ставіў гэтую п'есу ў Купалаўскім тэатры, потым рабіў тэле- і радыёспектаклі. Цяперашняе ж яго працьпанне акрэслена на афішы як “музычная сямейная трагікамедыя”.

— Насычэнне спектакля, як анансавалі, зонгамі сведчыць, што вы Макаёнка набліжаеце да Брэхта?

— Традыцыя звароту да глядачоў са сваімі меркаваннямі пра падзеі існавала нават у старажытнагрэчаскім тэатры. Брэхт хіба абагульніў дасягненні папярэднікаў. Таму нельга сказаць, “па Брэхту” ці, можа, “па Вахтангаву”, бо той, дарэчы, таксама зрабіў “тэатр у тэатры”. Іншая справа, што Брэхт намагаўся прыўнесці палітычны сэнс у свае спектаклі, гаварыў, што хацеў бы ператварыць свой тэатр у кавярню, дзе людзі сядзелі б, раздумвалі, а ён выказваў бы ім свае ўласныя думкі. Я ж хацеў паглядзець на гэтую п'есу цяперашнімі вачыма.

— Макаёнка ставілі па ўсім Саюзе і нават у замежжы. Апошнім жа часам пайшла “другая хваля” зваротаў да “Зацюканага апостала”. Гэта і спектакль Уладзіміра Савіцкага ў Брэсце, і дзве пастаноўкі Валерыя Раеўскага — у тэатры “Дзея”, які стаў Новым драматычным, і ў Гомелі. У Чэлябінску, наколькі ведаю, была пастаноўка. У 1970-я (я добра памятаю тое вашае працьпанне, бо і спектакль глядзела неаднойчы, і тэлепастаноўку, якую нядаўна паўтаралі на “Беларусь 3”, і радыёспектакль слухала) гэтая п'еса “пра капіталістычны Запад” давала магчымасць адкрыта ўзняць тэма праблемы, што хвалявалі і наша грамадства.

ДЫПЛОМНІКІ

Рэпертуар для выпускнікоў

Дыпломныя спектаклі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў сёлета, нягледзячы на рамонт будынка, адбыліся “паводле плана”. Асабліваю цікавасць выклікалі пастаноўкі па спецыяльнасці “акцёрскае мастацтва музычнага тэатра”, бо выпускі тут бываюць не штогод, а — раз на чатыры.

Мюзіклы “Ёхім Ліс — дэтэктыў з дыпламам” і “Мама мія!”, пастаўленыя раней, ужо асвятляліся (гл. “К” №17 і 22 за 2013 г.). А што ж “Скрыпач на даху” Д.Бока? Ліцэнзійны твор, на прафесійнай сцэне ён можа быць увасоблены толькі пасля вырашэння немалых фінансавых і юрыдычных пытанняў. Навучальны ж працэс, калі паказ такога спектакля не звязаны найпрост ці ўскосна з атрыманнем прыбыткаў і пастаноўка дэманструецца адно для камісіі ды сяброў, не падпарадкоўваецца аўтарскаму праву. Тым больш, што мюзікл ішоў пад раяль, у літаратурнай рэдакцыі кіраўніка курса і рэжысёра спектакля Міхаіла Кавальчыка ў рэпетыцыйнай зале Музычнага тэатра.

Барыс Луцэнка.

Малыш як беларускі Гамлет?

Пад час рэпетыцыі спектакля “Аракул?..”.

Як Барыс Луцэнка ў чацвёрты раз увайшоў у тую ж “ваду”

Публіка сама праводзіла паралелі, тэатр гаварыў пра тое, пра што нельга было пісаць у газетах, ды і разбурэнне сям'і праецыравалася на разбурэнне грамадства, пабудаванага на падвойнай маралі. А што сёння? Вы змянілі назву — “Аракул?..”...

— У самога Макаёнка назваў было некалькі: прыблізна шэсць — восем. Ён доўга шукаў, пытаўся: “Барыс, а як табе вось гэта?” Сярод варыянтаў, здаецца, быў і “Аракул”, я ўжо дакладна не памятаю. А потым прыходзіць радасны: знайшоў! Ён увогуле быў чалавекам вельмі эмацыйным. Калі яму радасна, дык ён гэтую радасць выяўляў не на сто працэнтаў — на ўсе трыста, на пяцьсот! Калі ж быў пакрыўджаны ці бачыў несправядлівасць, крычаў: “Барыс, я зараз бяру аўтамат — і іду ўсталёўваць савецкую ўладу!” — гэта увогуле была ягоная любімая фраза, бо яму здавалася, што чыноўнікі — супраць савецкай улады. Ён умеў усе хваробы свету прапусіць праз сябе, мог з іх кпіць — і мог з іх плакаць. Мог разыгрываць сярбру, прычым таксама вельмі таленавіта, і мог балюча перажываць за недасканаласці свету. Мы сябравалі, ён прыходзіў да нас з сям'ёй, мы ездзілі да яго на лецішча. Не ўтаю, дарэчы, што дзякуючы менавіта яму мы з Раеўскім атрымалі па тэатры: Валерыя стаў галоўным рэжысёрам Купалаўскага, а я — Рускага. Макаёнка пайшоў да Машэрава, які тады кіраваў краінай, і сказаў прыблізна наступнае: маўляў, мы запрашаем “варагаў”, а ў нас ёсць свае маладыя таленавітыя рэжысёры, чаму б не даць ім па тэатры? Я ўдзячны, што ён у нас так паверыў...

— Дык было ж чаму верыць! Вы на той час ужо не толькі “Зацюканага апостала” паставілі, але і купалаўскае “Раскіданае гняздо”, і “Таблетку пад язык” — таксама Макаёнка...

— Але не трэба думаць, што зараз я ўзяўся за гэтую працу толькі ў знак удзячнасці Андрэю Ягоравічу. Гэтая п'еса — на ўсе часы. Яе ён піша, час яе дзеяння — паміж мінулым і будучым. А месца дзеяння — маўляў, у акіяне, зусім неглыбокім, дзе і вады — усяго па калена. Малыш у Макаёнка быў гэтакім вундэркіндам, што хацеў змяніць свет. Я раблю яго такім жа, але, па цяперашніх рэаліях, ён — тое дзіця індэяга, якое лічыць, што прыйшло ў гэты свет з іншай планеты.

Спектакль — музычны, бо я зразумеў, што п'еса патрабуе сучаснага ходу, каб на гэтым фоне яе маналогі ўспрымаліся яшчэ больш востра. У Макаёнка жанр акрэслены як трагікамедыя. Ён казаў: я прымушаю глядача рагатаць, да колікаў, а пасля гэтага ён гатовы слухаць любы маналог. Гэты прыём цудоўна выкарыстаны і ў “Зацюканым апостале”: усе значныя рэчы тут адбываюцца пасля камедыйнай сцэны, што часам даходзіць да гратэску. Мне і раней здавалася, што Малыш — гэта Гамлет. Сучасны Гамлет! Ён у свае адзінаццэ гадзі ў імкненні разважаць не толькі пра сямейныя праблемы, але і пра ўвесь свет. Улада яму патрэбна, каб змяніць свет у лепшы бок, навучыць людзей лётаць: у гэтым, для яго, ёсць свабода — не толькі грамадская, але і індывідуальная, у душы кожнага чалавека.

Па-новаму я вырашаю і сямейныя праблемы, акрэсленыя ў п'есе. Макаёнка хацеў зрабіць атмасферу больш наэлектрызаванай — я ж, наадварот, хацеў адлюстравать стан многіх цяперашніх сем'яў, дзе людзі кахаюць адно аднаго, хочучы памірыцца і нават вось-вось памірацца, але — ніхто не хоча зрабіць першы крок. А з-за гэтага канфлікт працягваецца ды працягваецца. У спектаклі занятая вельмі добрая група акцёраў: пра кожнага я магу сказаць толькі самыя добрыя словы. “Памаладзелі” Бацька і Маці Малыша, а таксама Дзядуля — ён у мяне не гэты вясковы стары, а прыязмляецца на... Не буду раскрываць усіх сакрэтаў, лепш прыходзьце — і глядзіце!..

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Выпускнікі Акадэміі мастацтваў у вобразах спектакля “Скрыпач на даху”.

Пастаноўка вымусіла, з аднаго боку, пашкадаваць, што набыццё ліцэнзіі нам, што называецца, “не пагражае”. З іншага ж — парадавацца ўсё з той жа прычыны: аддаўшы немалыя грошы, тэатр набывае не толькі права на пастаноўку, але і абавязкі (у такім творы звычайна не дазваляецца рабіць ніякіх адыходаў ад першакрыніцы). А ў нас — свая рэдакцыя, свой фінал, што ўнеслі ў трагічны твор ноткі светлай настальгіі, уменне смяяцца з самых безвыходных сітуацый.

Набыццё ліцэнзіі нам “не пагражае”. Да ўсяго, аддаўшы грошы за правы, трупа не зможа адысці ад першакрыніцы. Фармат жа дыпломнага спектакля дазваляе папрацаваць з сусветнай класікай.

Традыцыйная па рэжысуры пастаноўка, амаль цалкам пазбаўленая сцэнаграфія, вывела на першы план псіхалагічныя дэталі, уменне маладых артыстаў увасабляць не толькі сваіх равеснікаў, але і персана-

жаў старэйшага ўзросту, якія да часу жывуць у згодзе, дапамагаюць адно аднаму, і кожны па-рознаму ставіцца да “прадчування” рэвалюцыйных падзей. Размеркаванне роляў — надзвычай дакладнае. У цэнтры

апынуліся выпускнікі, ужо знаёмыя па іншых пастаноўках — не толькі студэнцкіх. Гэта Эдуард Вайніловіч (Песню Теўе-малочніка ён праспяваў лепш за вядомых выканаўцаў), Кацярына Мошчанка (Хава скарыла то трапяткой, то пульсуючай эмацыйнасцю), Аляксандр Шкут (сарамліва закаханы Мотл атрымаўся куды больш пераканаўчым, чым Поп), Шамхал Хачатуран (Перчык літаральна выпраменьваў унутраную энергетыку, што расшчэпалася на нервовасць і ўпэўненасць), Кацярына Макоўская (ёй удалося “прасачыць” перадсмяротныя змяненні псіхалогіі Голды), Аляксандра Рымкевіч (ейная Цытл — з “па-хатняму-ўтульнай” жаночасцю), Арцём Блахін (які ці не нарадзіўся Менахемам), Юлія Шышко (майстар эпізода!), Аляксандра Жук (гарэза-дзяўчынка)... І калі на пачатку некаторыя пачувалі сябе “заціснутымі”, дык у канцы — усе разняволіліся так, быццам спектакль ужо не першы год у іх рэпертуары.

Добрая думка! Навучанне павінна весціся на сусветнай класіцы, у тым ліку сучаснай. І тое, што пад дахам ВНУ будучыя заканадаўцы мод у мюзікле засвойваюць лепшыя прыклады жанру, сведчыць: беларускія прэм'еры такога кірунку атрымаюць годнае ўвасабленне, а можа — і захопленне “Ах!” нашай ды замежнай публікі.

Дыпламы глядзела
Надзея БУНЦЭВІЧ

Мастыхін

Накшталт споведзі

У Гомельскай абласной універсальнай бібліятэцы імя Леніна адбылася выстаўка "Майстар і вучні", прысвечаная 95-годдзю з дня нараджэння Віктара Казачэнкі (1918 — 1998 гг.). Экспазіцыю складаюць 16 жывапісных твораў з калекцыі сваякоў мастака (пейзажы, нацюрморты, партрэты), а таксама 22 работы яго вучняў: Валянціна Пакаташкіна, Фелікса Гельзіна, Уладзіміра Бярэшчанкі.

Талент Віктара Казачэнкі быў ацэнены яшчэ пры яго жыцці. Рэпрадукцыі ягоных карцін з'яўляліся ў часопісах. Пейзаж "Восень" ў 1958-м вялікім тыражом быў выдадзены ў Маскве, і ў тым жа годзе на студыі "Мосфильм" стварылі кінастужку пра творчасць жывапісца. Фрагмент яе і быў прадэманстраваны на адкрыцці выстаўкі ў бібліятэцы.

Работы Віктара Казачэнкі і фільм пра яго выклікалі цікавасць навучэнцаў Гомельскага мастацкага каледжа і тых, хто займаюцца вывучэннем мастацтвам у сярэдняй школе № 19. Менавіта да іх звярталіся мастакі, якія наведвалі выстаўку.

Сваімі меркаваннямі падзяліўся Генадзь Говар: "Казачэнка пра-

Імпрэсіяніст савецкай эпохі

цаваў у стылі імпрэсіянізму. Цяпер падаецца дзіўным тое, што адносна нядаўна гэты кірунак жывапісу падвяргаўся жорсткай крытыцы, а яго паслядоўнікі — дыскрымінацыі. У работах Казачэнкі, створаных у імпрэсіяністычнай манеры, цэнтрам кампазіцыі становіцца колер: ён ужо быў не толькі сродкам перадачы мастацкай задумкі, а — сама выява. Менавіта дзякуючы такім творцам імпрэсіянізм выстаўляў, узмацніў сваю жыццяздольнасць".

Мастачка Любоў Сцяпанова звярнула ўвагу на той факт, што прафесійнай адукацыі ў Казачэнкі не было. Ён скончыў Гомельскі педагогічны інстытут, наведваў студыю, вучыўся ў таленавітых гомельскіх мастакоў Барыса Звінаградскага і Акіма Шаўчэнкі. Паехаў у Ленінград паступаць у Акадэмію мастацтваў, але спазніўся на ўступныя экза-

В.Казачэнка. "Дождж".

ны... "Мастаку давялося прайсці шмат выпрабаванняў: акупацыя, голад, рэпрэсіі, смерць любімай дачкі... — нагадала Любоў Сцяпанова. — Вытрываць, захаваць жыццялюбства яму дапамагала творчасць, прыроджаная здольнасць успрымаць родную прыроду, яе колеравы азэрэнні, глыбіні прыгажосці".

Генадзь Тарскіх падкрэсліў, што ён не адбыўся б як мастак, каб не чулы ўдзел у яго станаўленні Віктара Фёдаравіча, яго ўрокі жывапісу: "Калі савецкае мастацтва было запоўнена параднымі шэдэўрамі, якія робяцца калектыўна-брыгадным метадам, Казачэнка тварыў сам-насам з прыродай. Пленэрны эцюд ён

лічыў чымсьці накшталт споведзі. Дзякуючы гэтаму мастаку імпрэсіянізм вядомы як тонкае, эмацыйнае бачанне колера, прастора светлай энергетыкі".

Працуючы ў традыцыях імпрэсіянізму, Казачэнка не баяўся выкарыстоўваць чысты, "адкрыты" колер. Размеркаванне звонкіх, светлых колеравых плям, фактурная выразнасць мазка, адсутнасць дакладных контураў у перадачы мікmalётных уражанняў — адметныя рысы ягонай жывапіснай манеры. У імпрэсіяністычных пейзажах Казачэнкі адчуваецца неабмежаванае багацце фарбаў прыроды. Дарэчы, ён быў не толькі выдатным пейзажыстам, але і партрэтчыстам...

Выстаўка стала нагодай не толькі для ўспамінаў пра творчы шлях выдатнага гомельскага жывапісца, пра час, у які яму давялося жыць, але і заахоціла да асэнсавання ролі імпрэсіянізму ў гісторыі мастацтва.

Алег АНАНЬЕЎ,
мастацтвазнаўца, член Беларускага саюза мастакоў, намеснік дырэктара Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі імя У.І. Леніна

Свята

Вернісаж

Наш знакаміты графік — гродзенец Юрый Якавенка — выконвае мастацкае афармленне да выдання "Найвышэйшай песні Саламона", якая выходзіць на англійскай, італьянскай і рускай мовах.

Рэпрадукцыя работы прадстаўлена мастаком

У польскай Белавежы, на этнічна беларускай Беласточчыне, больш як пяць тысяч чалавек сабраліся на святкаванне Купалля. Нашу краіну, сярод іншых, прадстаўляла фальклорная група "Купалінка" Беларускай дзяржаўнай філармоніі (яе салісткі — на фота).

Фота Алега ЛІТВІНЮКА

Мастыхін

"Я практыкую рэалізм..."

На выстаўцы жывапісца Святаслава Федарэнкі ў галерэі "Імкненне да гармоніі" Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта фізічнай культуры пачыналі сотні глядачоў, у асноўным — студэнты, педагогі, мастакі, артысты да тых, хто наогул цікавіцца сучасным жывапісам.

Найменне "Дакументальны рэалізм у сучасным мастацтве" — крыху прэтэнцыёзнае, бо выходзіць далёка за рамкі ўласна экспазіцыі і той мастакоўскай канцэпцыі, якая, на маю думку, пакуль што ў дадзеным кантэксце не была дакладна вызначана самім аўтарам. Ён прадставіў дзевяць буйных кампазіцыйных шматфігурных палотнаў самых розных сюжэтаў і вельмі рознага ўзроўню, адзін аўтапартрэт і адзін прыпяцкі пейзаж Мазыршчыны.

Але справа, зразумела, не ў колькасці, а ў якасці карцін. Дык вось, да "якасці" пэндзля Федарэнкі ў мяне ёсць прэтэнзіі: адносна выбару тэм ды іх "рэалізацыі". Асабліва гэта да-

С.Федарэнка. "За нашу і вашу свабоду". А. Міцкевіч і Д. Гарыбальдзі".

тычыцца кампазіцыі "XX стагоддзе. Салдаты свету" і некаторых іншых. Кідаецца ў вочы некаторая сырчасць пластыкі і, галоўнае, не да канца вывераны ды прадуманы ідэйны замах.

Скажам, карціна "Герачны Мажайскі дэсант" — вельмі спрэчная па "дакументальным рэалізме", бо абапіраецца больш на "міфалогію"

Вялікай Айчыннай вайны і на літаратурную белетрыстыку кшталту рамана Ю.Сяргеева "Княжацкі востраў": наколькі я ведаю, высадкі савецкага дэсанту з самалётаў — без парашутаў! — проста ў гурбы, каб спыніць калону нямецкіх танкаў (у снежні 1941 года пад Масквой), у баявых умовах не прымянялася.

Больш удалыя палатны "Ефрасіння Полацкая" і алегарычнае "За нашу і нашу свабоду. А. Міцкевіч і Д. Гарыбальдзі". Так, Польскі легіён, створаны Міцкевічам, летам 1848 года ўдзельнічаў на баку італьянцаў супраць аўстрыйцаў. Праўда, пэўна, наш земляк, і італьянскі палкаводзец, хаця і ведалі адзін пра другога, ніколі

асабіста не сустракаліся. Але мастак выбраў удалую алегорыю, пра што і кажа назва твора. А побач — карціны "Хрэсны шлях народа" (таксама алегорыя), "Янка Купала. Чэрвень 1942 года", "Героі Чарнобыля"... Як бачыце, "сюжэтная" разбежка Святаслава Федарэнкі — шырокая, а ў такіх выпадках мастаку цяжка ахапіць неабсяжнае.

Аднак ён цягам вось ужо сарака гадоў, пачынаючы з карцін "Чылі. 1973", "Зямля маіх бацькоў" і "Далёка ад радзімы. М.Багдановіч", не здраджвае галоўнаму жанру — фігуратыўнай карціне. Гэты жанр — самы складаны, самы цяжкі ў жывапісе і... "дарагі", таму сёння не вельмі папулярны не толькі ў твораў, але і ў заказчыкаў. І ў гэтым выпадку хочацца падзякаваць аўтару за мастакоўскую адданасць Яе Вялікасці Карціне. Няхай ягоныя словы "Я практыкую рэалізм" будуць сапраўдным крэда творчага жыцця. А час, як кажуць, рассудзіць усіх: і мастакоў, і гісторыкаў мастацтва, і тых, для каго, уласна кажучы, і ствараюцца творы...

Барыс КРЭПАК

(Заканчэнне. Пачатак у №24 — 26.)

Сімвалы і “Масакра”

Яшчэ ў Мінску было вырашана на зваротным шляху абавязкова завітаць у **Шчучынскі раён**. Ён, па нашым суб’ектыўным меркаванні, — адзін з самых багатых на ўнікальную гістарычную спадчыну. Што ні кажы, а параўнацца з адной толькі Мураванкай (гатычным праваслаўным храмам, пабудаваным у рэчышчы абарончага дойлідства 1-й паловы XVI ст.) не зможа ніводны аб’ект як у Беларусі, так і далёка за яе межамі. Не менш славуты і палац у Жалудку, які прыцягвае не толькі турыстаў, але і кіношнікаў (згадайма мастацкую стужку “Масакра”, дзеянне ў якой адбывалася менавіта ў гэтым старадаўнім будынку). Туды, найперш, і накіравалася наша экспедыцыя, парушаючы намі ж створанае негаласнае правіла: завітваць толькі ў вёскі ды аграгарадкі, абмінаючы гарады і буйныя мястэчкі. Але звярнушы з мінскай шашы на раённую трасу, неўзабаве мусілі зрабіць незапланаваны прыпынак, віной якому — паваленае дрэва, што ўпала акурат на дарогу літаральна за паўгадзіны да нашага прыезду. Хто ж мог ведаць, што гэтае здарэнне мела сімвалічнае значэнне: кожная з устаноў культуры Шчучынскага раёна, куды мы завіталі, на той час была “на замку”. Але пра ўсё — па парадку.

Работнікі адмысловай службы вельмі аператыўна ачысцілі дарогу, і мы рушылі наперад ды ўжо праз колькі хвілін былі ў **Жалудку**. Старадаўняе мястэчка сустрэла нас спёкай і зачыненымі дзвярыма мясцовых устаноў культуры. Як аказалася, у бібліятэкі субота — выхадны дзень, а ў Дома культуры праца ў гэты дзень мусіла пачацца ажно а 17-й гадзіне. Так бы мовіць, “начная змена”, улічваючы, што завяршаецца праца клуба кожную суботу а 2-й гадзіне ночы. Шкада, усё ж вельмі цікава было б даведацца ў мясцовых культасветработнікаў, як выкарыстоўваюцца магчымасці гістарычных брэндаў.

Тым не менш, тое-сёе пра культурнае жыццё мястэчка мы дазналіся. На дзвярах крамы, куды мы паспяхаліся ў спёку па марожанае, віселі аб’явы з запрашэннем на свята выпускнікоў, якое мусіла праз колькі дзён прайсці ў гарпасяльковым Доме культуры. Да слова, кошт анансаванага мерапрыемства — сімвалічны і складае ўсяго тысячу рублёў. Мы не сталі чакаць некалькі гадзін адкрыцця клуба, а вырашылі, карыстаючыся момантам, завітаць у мясцовы палац — як ужо адзначалася, адзін з дзяняў раёна. Праўда, да нашага сорама, знайсці яго мы так і не змаглі. Ці

Акцыя “К”: журналісткі аўтапрабег па СДК і не толькі

Апошні камандзіровачны дзень нашай аўтаэкспедыцыі, які прыпаў на суботу, меркаваўся быць самым насычаным ды багатым на цікавыя аб’екты старадаўняй спадчыны і, вядома ж, — на сустрэчы з работнікамі культуры. Як-ніяк, а Свідэль ад Мінска аддзяляюць 250 кіламетраў. І гэта не лічачы “адхіленняў” ад асноўнай трасы ў пошуках якаснай фактуры.

Пасля чарговага “аблому”:

На жаль, ізноў — пра тых, каго мы так і не пабачылі. На працы...

Тут магла быць афіша Дома культуры. На жаль, падобныя голыя ці амаль голыя тумбы сустракалі нас не каля аднаго клуба...

Лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Вядома, цудоўна, што будынак з цікавай гісторыяй не пустуе, жыве, і адпаведна — не так моцна разбураецца. Хто ведае, можа, з цягам часу ў яго сценах і раз-месціцца ўстанова з інтэрактыўнай экспазіцыяй, якая дазволіць спалучыць у адным аб’екце элементы старадаўняй кузні і сэрвіс як мінімум “трохзоркавага” гатэля з адпаведнай інфраструктурай... Але сённяшніх насельнікаў аб’екта даўніны ўсё ж шкада.

Дзіўны распарадак

Захоўваюць турыстычны патэнцыял рэшткі старадаўніх сядзібных элементаў і ў суседняй вёсцы **Мажэйкава**. Як і ў жалудоцкай кузні, у добра захаваным флігелі колішняй сядзібы Хадкевічаў 1790 года пабудовы можна заўважыць паўнавартаснае сялянскае жыццё, чаго нельга сказаць пра мясцовыя ўстановы культуры — сельскі клуб ды бібліятэку, якія размясціліся ў адным будынку з ФАПам і сельсаветам. На іх падворку суботнім днём мы нікога не заўважылі. Яно і не дзіва: як і ў выпадку з Жалудком, клуб працуе па суботах з 17-й гадзіны. Абнадзеіла бібліятэка, у раскладзе якой выхаднымі днямі лічацца панядзелак і аўторак. Аднак абнадзеіла ненадоўга: у напісанай

гадзіне, адпаведна, і закрываецца а 1-й. Мясцовая ж бібліятэка, за выключэннем панядзелка, штодня працуе з 10 да 19. Праўда, і гэтым разам нам не пашанцавала: літаральна за дзесяць хвілін да нашага прыезду бібліятэкар пайшла да чытачоў, якія забыліся своечасова вярнуць кнігі...

Лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Дзіўная рэч, але за тры дні вандроўкі мы здолелі пабачыць толькі дзве (!) бібліятэкі, дзе сустрэлі чытачоў: у Баравым Дзяржынскага і Абухаве Гродзенскага раёнаў. І справа, на мой погляд, не ў дзіўных раскладах ды абвестках, якія паведамлялі, што ўстанова без даў прычыны не працуе. Неаспрэчна, на мой погляд, іншае: нешта варта змяняць у сельскім бібліятэчным абслугоўванні. Чаму ў сталічных установах (нават філіяльных) я ці не штотыднёва і нават у будні сустракаю па пляць-дзесяць і больш чытачоў? Чым вёска горшая? І кога з сельскіх чытачоў варта лічыць сапраўды актыўным: таго, хто выбірае сабе кнігі раз у месяц, ці таго, хто — раз у паўгода? На ўсё гэтыя пытанні, хваравітасць якіх выявіла трохдзённая камандзіроўка, мы паспрабуем адказаць у бліжэйшых нумарах “К”.

На людным месцы

На сядзібе “Этна-хутар”, што ў Магілёве, прайшло свята беларускай традыцыйнай культуры “Зялёныя святкі”, прымеркаванае да Троіцы. Яго арганізатарамі выступілі, у прыватнасці, Магілёўскі гарадскі выканаўчы камітэт, Студэнцкае этнаграфічнае таварыства.

**МАГІЛЁЎШЧЫНА
Свята па-цяхінску**

На пачатку года ў рамках праграмы мерапрыемстваў “Магілёў — Культурная сталіца СНД і Беларусі-2013” гарадскі выканаўчы камітэт правёў конкурс праектаў. Студэнцкае этнаграфічнае таварыства, якое прапанавала арганізаваць этнаграфічны фестываль, стала адным з пераможцаў. Пад час абмеркаванняў канцэпцыі з гарадской адміністрацыяй выкрышталізавалася ідэя свята традыцыйнай культуры, што і было праведзена ў рамках Дня гарада.

Хто з кім пакуміўся?..

Дзяўчаты плялі вянкi, працаваў кірмаш рамёстваў, бабулі з аўтэнтчнага гурта “Журавінкі” вёскі Цяхцін Бялыніцкага раёна прадставілі траецкія карагоды сваёй мясцовасці, праспявалі траецкія і лірычныя песні, навучылі ўсіх ахвотных, як правільна куміцца па-цяхцінску.

А куміліся ў Цяхціне наступным чынам: завівалі бярозкі (завязвалі два маладыя дрэўцы за галінкі стужкачкамі), вешалі на бярозкі ручнік так, каб утварылася брамка. Потым дзяўчаты ў вяночках парамі, узяўшыся за рукі, праходзілі пад ручніком і спрабавалі закінуць свае вяночкі на бярозу. Лічылася, калі вяночкі не зваліцца, застаецца вісець на бярозе, то дзяўчына ў той жа год пойдзе замуж.

Яны шануюць традыцыі

Адбыліся два канцэрты гуртоў — пераймальнікаў традыцыйнай спёўнай і танцавальнай манеры. Для ўдзелу ў свяце

з’ехаліся гурты з усёй Беларусі: “Сухадроўка” (Віцебск), “Глейна” (Гарадок), “Варган” (Полацк), “Млын Сонца” (Гомель), а таксама “Ула”, “Горынь”, “Dainava”, “Guda”, “Vuraj”, “Старое Сяло”, “Рада”, “Кудмень” з Мінска.

Прысутныя маглі навучыцца традыцыйным гульням ад дзіцячага гурта “Калыханка” з Міханавіцкага дома фальклору Мінскага раёна. Для зацікаўленых традыцыйнымі рамёствамі прайшлі майстар-класы па лепцы з гліны, ганчарстве, вырабе традыцыйных лялек, старажытнай тэхніцы вязання іголкай, выцінанцы. Дзейнічала танцавальная пляцоўка з майстар-класамі, дзе дзіцячы гурт “Верабейкі” з Любанскага раёна змяніў музычны гурт “На таку” з танцавальным клубам “Сіта”. Асабліва запомніўся “Шамель” — традыцыйны мужчынскі танец, запісаны мастацкім кіраўніком гурта “Верабейкі” Сяргеем Выс-

Будынак колішняй кузні ў Жалудку — помнік гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь — цягам доўгіх гадоў застаецца жылым. А пад час нашага аўтамарафону мы пагутарылі і з яго ўжо немаладога веку жыхарамі.

І яшчэ. Вялікай падтрымкай у фінансавым плане для клуба стала супрацоўніцтва з мясцовым уладальнікам аграгаспадарства. Так, нязменнай папулярнасцю карыстаецца такая платная паслуга, як інтэрактыўная праграма “Вяселле ў Залейках у пана Яна”. Гэты факт у чарговы раз сведчыць пра неабходнасць актывізацыі дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва, у тым ліку на рэгіянальным узроўні.

Перад ад'ездам у Мінск вельмі хацелася пазнаёміцца з экспазіцыяй мясцовага этнаграфічнага музея, а таксама бібліятэкай, будынку якой, думаецца, можа пазайздросціць нават гарадская. Справа ў тым, што там размяшчалася сярэдняе школа, якая, як ужо адзначалася, колькі гадоў таму была зачынена... Знаёмства, на жаль, ізноў атрымалася толькі вонкавае. Як гэта стала ўжо традыцыйным для апошняга дня экспедыцыі — ва ўстанове на час нашага візіту быў законны абедзенны перапынак...

А ў суботу — нефармальны выхадны?

Да слова, морынская “Крыніца” з канцэртамі аб'ехала не толькі вёскі раёна, але і “засвяцілася” на вобласці.

Калі ж гаворка зайшла пра працу з дзецьмі ды моладдзю, Леанід Міхайлавіч трохі сумеўся. Як аказалася, яшчэ колькі гадоў таму з дзецьмі працаваў самадзейны ганчар, дырэктар мясцовай школы. Але з вядомых прычын мясцовая школа закрылася, а нешматлікая купка дзяцей пачала ездзіць на вучобу ў Іўе. У выніку — практычна няма з кім працаваць. Не мае зараз працы і колішні дырэктар школы, у тым ліку не запатрабаваны яго здольнасці ў СДК... Тым не менш, пэўная праца са школьнікамі вядзецца. Сведчаннем гэтаму — дзіцячыя работы, прадстаўленыя ў клубе. На жаль, усе яны з'яўляюцца ўзорамі не народнага, а сучаснага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Бываюць у клубе і дыскатэкі, якія, тым не менш, маюць нерэгулярны характар і праводзяцца пераважна ўлетку.

Не маглі не пацікавіцца і справамі клуба ў фінансавым плане. Па прызнанні Леаніда Лобача, вялікай дапамогі чакаць не даводзіцца. На ўсё, пачынаючы ад набыцця паперы да рамонту музычных інструментаў выдаткоўвацца грошы, заробленыя самім клубам. Выконваецца і план платных паслуг, які складае 16 мільёнаў. Зразумела, што супрацоўнікам установы даводзіцца ў літаральным сэнсе “круціцца”, у тым ліку рабіць сумесныя праграмы з іншымі сельскімі клубамі, ездзіць з платнымі выступленнямі на ферму, у майстэрні. Абслугоўвае клуб і суседні вёскі. Па словах Леаніда Лобача, за год атрымліваецца наведваць з канцэртнай праграмай кожную вёску па тры разы.

Трэці дзень нашага аўтападарожжа засведчыў традыцыйныя праблемы рэгіянальнай культуры. Адна з іх — праца з “разбэшчанай” гарадской публікай, якая ўлетку прывязджае ў колішнія сельскія маёнткі, што цяпер сталі дачнымі домамі. Думаецца, культуротнікам важна разумець рэаліі сённяшняга дня, калі істотную частку насельніцкаў беларускіх вёсак складаюць менавіта гэтыя дачнікі, а таксама дзеці, якія прывязджаюць на канікулы. А якая культурная праграма падрыхтавана для іх? Адказ на гэтае пытанне пад час першага аўтападарожжа мы так і не змаглі знайсці. Таксама як і не здолелі зразумець, чаму мясцовыя работнікі культуры не выяўляюць жадання аанасаваць свае мерапрыемствы, рэкламаваць іх і пры гэтым скардзяцца на адсутнасць зацікаўленай аўдыторыі, у тым ліку моладзі. Неаднаразова выклікаў у нас здзіўленне і распарадак працы (асабліва суботні) некаторых устаноў. Да прыкладу, які сэнс працаваць сельскаму клубу ў суботу да 2-й гадзіны ночы, калі тыя ж дыскатэкі вымушаны згортвацца а 22-й?

Разам з вялікай колькасцю пытанняў мы ўбачылі вялікую колькасць ініцыятыўных працаўнікоў на ніве культуры, якія, спадзяёмся, не спыняюцца ў сваім развіцці, а, наадварот, будуць раскрываць свой патэнцыял.

Юген РАГІН і Кастусь АНТАНОВІЧ, нашы спецыяльныя карэспандэнты
Мінск — Мінская вобласць — Брэсцкая вобласць — Гродзенская вобласць — Мінск
Фота аўтараў

Флігель і рэшткі брамы ў вёсцы Мажэйкава. Як бы ўключыць і гэтыя аб'екты ў дзейны турыстычны абарот?

Незапатрабаваны майстар

Пасля чарговага “аблону” інтуіцыя падказала: трэба выпрабаваць лёс у **Іўеўскім раёне**. Як аказалася, унутраны голас не падвёў. Так, апошнім пунктам нашай экспедыцыі стаў **Морынскі СДК**.

Сустрэў жа нас акампаніятар Дома культуры Леанід Лобач, а паколькі дырэктар установы быў у адпачынку, дык Леанід і згадзіўся раскажаць пра жыццё-быццё сельскай установы. Як мы ўбачылі, клубная зала можа прыняць не адзін дзясятка людзей. Відавочна, адпавядае нават патрабавальным густам меламаману і гукаўзмацняльная

тэхніка. Але наколькі гэтыя магчымасці запатрабаваны мясцовай публікай?

Па словах Леаніда Лобача, які з'яўляецца кіраўніком фальклорнага ансамбля “Крыніца”, музычны калектыў, створаны ў 1991-м, арыентаваны на мясцовыя народныя традыцыі. Удзельнікі ж яго — жанчыны сярэдняга ды сталага ўзросту.

кваркам у вёсцы Кузмічы Любанскага раёна ад Міхалена Валянціны Рыгораўны. Хлопцам са старэйшай групы “Верабейкаў”, якія выступалі на свяце, зараз па 15 — 16 гадоў, але яны здолелі перадаць настрой дарослых мужчын, што выхваляюцца адно перад адным у танцы сваімі спрактыкаванымі рухамі.

Прыемна было пабачыць на свяце знакамітага патомнага шапавала Валянціна Зюлікава з вёскі Пакуцце Дрыбінскага раёна. Валянцін пераняў майстэрства валення ад свайго бацькі. Валёнкі, капелюшы і магеркі вырабу Зюлікавых вядомыя як брэнд Дрыбіншчыны па ўсёй Беларусі.

Прыватны ўнёсак

Як ужо было згадана, свята стала вынікам супрацоўніцтва адміністрацыі Магілёва з грамадскімі арганізацыямі. Не застаўся ў баку ад арганізацыі свята і прыватны бізнес: “Этна-хутар” належыць прадпрымальніку Сяргею Хмяльніцкаму. На тэрыторыі змешчана пяць хат з гаспадарчымі пабудовамі. Некаторыя

з іх — гэта навабуд, але ёсць і аўтэнтычныя хаты, перавезеныя з Быхаўскага, Чавускага і Шклоўскага раёнаў. Акрамя жылых і гаспадарчых пабудов, на тэрыторыі “Этна-хутара” змяшчаецца невялікая капліца. Неўзабаве тут можна будзе вячацца і хрысціць дзяцей. Уваход на тэрыторыю “Этна-хутара” — вольны, некаторыя хаты ўжо аддадзены рамеснікам пад майстэрні і крамы. Сяргей Хмяльніцкі падтрымлівае Студэнцкае этнаграфічнае таварыства не толькі пад час святаў, але і ў будні: у адной з хат “Этна-хутара” збіраюцца паспяваць народныя песні прадстаўнікі магілёўскай суполкі Таварыства.

Такім чынам, аб'яднаўшы намаганні, гарадская адміністрацыя, грамадскія арганізацыі і прадстаўнік прыватнага бізнесу падарылі гораду чудаўнае свята, якое можа стаць паспяховым прыкладам для іншых сумесных праектаў.

Алена ЛЯШКЕВІЧ, метадыст па этнаграфіі Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці
На здымках: моманты свята.
Фота Вольгі СЕМЧАНКА

Дзіцячы конкурс "Славянскага базару ў Віцебску" прыёмна здзіўляе кожны год. Але такога, як сёлета, яшчэ не было! І не таму, што арганізатары рэзка змянілі курс, — наадварот, тыя традыцыі, якія назапашваліся на працягу ўсяго існавання дзіцячых саборніцтваў, сёлета ўзраслі настолькі плённа, што далі небывалы творчы ўраджай. Прычым адрозніўся ў абедзвюх сферах: і ў рэжысуры свята (а дзіцячы конкурс не можа быць адно высвятленнем таго, хто лепшы), і ў саміх выступленнях юных салістаў.

Дык якой пробы золата?

Рэжысура, вядома, пачалася ўжо з лёсавання, якое трывала, на працягу некалькіх гадоў, становіцца гэтакім інтэрактыўным падарожжам у казку. Дзяцей вязуць на цеплаходзе ў парк, там яны гуляюць у атачэнні казачных герояў, катаюцца на атракцёнах, нарэшце, выцягваюць нумары, пад якімі будуць выступаць у першы і другі конкурсныя дні — і ўсё. Ад ранейшай практыкі, калі маленькіх канкурсантаў прасілі выканаць штосьці акапэльна, адмовіліся ўжо не ўпершыню. Сапраўды, не трэба змешваць працу з адпачынкам!

Сёлета рэжысёрам абодвух конкурсаў выступіла знаёмы па леташніх прыдумках віцебскі рэжысёр Ірына Коўлена. Лёсаванне, як заўсёды, таксама было тэатралізаваным — гэтым разам у адпаведнасці з казкай пра Пінокія, якая яднала ўвесь конкурс. Нумар першага дня быў пазначаны на залатым ключыку, другога — на манетцы. Праўда, абодва высакародныя металы аказаліся... керамічнымі. Пераканацца ў гэтым вымусіла грузінская ўдзельніца Ленка (І Прэмія, а Гран-пры — у балгарскай салісткі): яна выпусціла з рук свой ключык, і той ператварыўся ў... чарапкі. Чым не казка? Праўда, крыху сумнаватая. Узгадаліся і прыклады, калі разбіваліся ранейшыя крышталёвыя псуны, што былі прызамі дарослага конкурсу. Праблему крохкасі вырашылі, замяніўшы крышталёвы метал. Можа, так паступіць і з сувенірамі, што застаюцца дзецям памяццю на ўсё жыццё? І, пры ўсёй нашай любові да беларускай керамікі, вырабляць іх з больш прыдатных для дзятвы матэрыялаў?

Вельмі любяць дзеці нас!

Тэатралізацыя конкурсу — не навіна. З года ў год была і адметная сцэнаграфія, і вядучыя ў вобразах казачных герояў. Але сёлета дадалася больш зладжанасці, адрэпеціраванасці, ды і саміх "чараўніцтваў" стала больш. Чаго была вартая сама ўверцюра конкурсных праслухоўванняў! Узяўшы за ідэю лялечны тэатр, рэжысёр памянля месцамі лялек і людзей. Артысты былі быццам "на нітках", а кіравалі імі вялізныя лялечныя "рукі". І ва ўсім гэтым была не толькі філасофія (хто тут людзі, а хто — лялькі?), але і адчуванне сапраўднага чараўніцтва. Героі казкі папраўдзе ажылі!

Але галоўны цуд адбыўся, калі з дапамогай паваротнага кола сцэна змянілася, бы ў казцы. На ёй вырастлі дрэвы, дзе замест кроны па-дызайнерску адметна былі прымаістраваны... шасцярэнькі гадзіннікавага механізма. З іх жа былі "зроблены" і аблокі (мастак — Таццяна Куляшова). Зноў-такі, ці ж гэта не ўвасабленне філасофскай думкі? Амаль прычма нейкая атрымліваецца — пра хуткаплыннасць часу, зменлівасць аблачынак ды пасаджаных дрэўцы, што ўзрастаюць і пачынаюць плоданасіць. І ўсё гэта — без аніякага націску на "канцэпцыйнасці", а быццам бы гуляючы, "мімаходам", увасабляючы, на думку творцаў, ідэю гэткай "музычнай скрыначкі". Разнастайныя і папраўдзе ўдалыя відэапраекцыі — не толькі на "заднік" сцэны, але і на сцены паабпал партэра — давяршылі чудадзейную карціну.

"Падводкі" да песень у вуснах казачных герояў сталі яшчэ больш трапнымі, практычна без "нацяжак". І разыгрываліся яны папраўдзе артыстычна, з натуральным гу-

Александра Лакціёнава. Беларусь.

Галіна Дубок. Украіна.

Рафаэл. Малдова.

Магі. Македонія.

Даяна Кірылава. Расія.

Партрэт фестывалю

Фарбы "Славянскага базару-2013"

марам, без губляння тэмпарытму ды чытання тэксту “па паперцы”, як гэта бывала ў мінулыя гады, калі тэксты не вывучваліся на памяць. Ролі былі падзелены паміж артыстамі Маладзёжнага аматарскага тэатра “Кола” з Віцебска і тэатра “38 і 8” Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Гэтыя калектывы ўжо неаднойчы супрацоўнічаюць на “Славянскім базары ў Віцебску”, але падобная еднасць была дасягнута ўпершыню. Кожны герой атрымаў не толькі сваё адметнае аблічча (сцэнічныя строі — стыльныя, часам нечаканыя, але

манер вядомых спевакоў, былі на конкурсе і ўнікальныя выпадкі, калі “адлюстраванне” аказвалася ледзь не лепшым за арыгінал.

Паказаў конкурс і рух у навучальным працэсе. Некаторы час таму на змену дзецям, што спяваюць як мага гучней, прыйшлі добра навучаныя юныя спевакі. Сёння ж іх змянілі дзеці, найперш, не столькі з моцнымі галасамі, колькі з адметнымі тэмбрамі. І гэта адразу паўплывала на разнастайнасць эстрадных манер. На змену аднастайна прыгладжаным, шмат у чым уніфікаваным галасам “з хору” прыйшлі спеўныя

біць новы прарыў у неафольк, на новым стылёвым этапе.

Журы маладзее

Больш даросламу стаўленню да стылявой палітры ў дзіцячай конкурснай праграме адпавядае і “амаладзённае” журы. А між тым, такі працэс аказваўся скіраваны не проста на змяненне ўзроставага балансу, а на захаванне традыцый “Славянскага базару ў Віцебску” — з аднаго боку, на больш сучаснае стаўленне да дзіцячага эстраднага вакалу — з другога, на падтрымку і піяр “вы-

дэманструюць справядліваасць не толькі формулы “Усё лепшае — дзецям”, але і вытворнага ад яе варыянту: “Усё лепшае — дзеці”. Паліна Бурло, якая ўзяла творчы псеўданім Апалінарыя, скарыла не проста народнай спеўнай манерай, атрыманай у дзіцячай вакальнай студыі “Мікс” пад кіраўніцтвам Ірыны Раманоўскай. На сёлетнім конкурсе, паўторымся, падобныя рысы “аўтэнтычнасці” выканання не былі “выключэннем з правілаў”, на што разлічвалі, дарэчы, члены журы адборачнага тура, калі вырасылі спыніць увагу на дзяўчын-

“Вышэй за вясёлку” як найлепш падкрэслівалі гэтую яе якасць.

Так што прайграўшых у гэтым конкурсе быць не магло апырыёры! І не толькі таму, што ўсе ўдзельнікі, паводле традыцыі, становяцца не ніжэй як дыпламантамі, а Гран-пры сёлета хацелася ўручыць ледзь не палове ўдзельнікаў. Пры такім узроўні ўжо сам выхад на віцебскую сцэну — узнагарода на ўсё жыццё. Таму асаблівы дзякуй — арганізатарам і членам журы, што дазволілі далучыцца да конкурсу і Магі з Македоніі, якая спазнілася на першы дзень і таму спявала ў другі адразу дзве песні.

Планка вырасла — ажно да форы дарослым

вельмі трапныя для кожнага з герояў — шыліся спецыяльна для гэтых канцэртаў-спектакляў), але і сваю пластыку, рухі, манеру гаварыць. Дарэчы, мноства характарнай жэстыкуляцыі, што быццам бы “давала каментарый” ледзь не да кожнага слоўца, не адсылала нас да традыцый італьянскай камедыі дэль артэ (не забывайце, што Пінокія — італьянец па паходжанні!), але і рабіла тэкст зразумелым без перакладу.

Дзеці сталюць

Перакладчык калі і патрабаваўся, дык для конкурсных песень. Бо тэксты ў некаторых ці не праслухваліся ўвогуле, ці спяваліся з... англамоўным вымаўленнем, хаця ў першы дзень выконваліся песні кампазітара краіны і на мове краіны, якую прадстаўляў канкурсант. Але не самая лепшая дыкцыя ў асобных нумарах засталася адным з рэдкіх недахопаў конкурсу. Агульны ж узровень яго быў вельмі і вельмі высокі.

Размовы пра тое, што з кожным годам конкурсная планка павышаецца, — зусім не перабольшанне. Але сёлетняе спаборніцтва пакінула і іншыя развагі. Конкурс відавочна пасталеў. І не толькі таму, што больш дарослымі сталі канкурсанты (пры ўмовах “ад 7 да 12 гадоў” большасць удзельнікаў былі 11-гадовымі). Разам з імі “пасталеў” і рэпертуар. Прычым не толькі яго тэматыка (а тыя ж песні пра каханне, як і яно само, “памаладзелі” ўжо даўно), але і, што важна, стылістыка, узровень выканальніцкай складанасці. Многія дзеці дадуць фору дарослым, нават знакамітым выканаўцам. І хаця для гэтага ўзросту ўласціва перайманне, “капіраванне”

Дзіцячы конкурс — зменены

Тэлебачанне адпачывае

Нягледзячы на тое, што менавіта конкурсы, як неаднойчы падкрэслівалі міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў і дырэктар фестывалю Аляксандр Сідарэнка, сталіся акцэнтам сёлетняга “Славянскага базару ў Віцебску”, дзеці гэта адчулі не ў поўнай меры. Так, гэтае спаборніцтва, як і дарослае, прэзентавалася на гала-канцэрце ўрачыстага адкрыцця фестывалю, але ўласна конкурсныя дні не трансляваліся па тэлебачанні — хіба запісваўся фінальны гала-канцэрт пераможцаў. Затое ў зале было шмат прыватных камер, так што відэа павязуць дадому практычна ўсе групы падтрымкі ўдзельнікаў. А між тым, тэлебачанне магло б рабіць гэта цэнтралізавана і, дарэчы, больш прафесійна. Многія замежныя фестывалі ды конкурсы забараняюць здымкі ў зале (гэтак жа, як у нашых тэатрах), але ахвотныя могуць набыць DVD з конкурснымі запісамі. Дый увогуле, акрамя проста трансляцыі, якая магла б стаць своеасаблівым майстар-класам для шматлікіх дзіцячых студый ды ўсіх ахвотных, нарэзку з асобных конкурсных нумароў можна было б выкарыстоўваць на тэлебачанні як песенныя кліпы: настолькі добра былі зроблены многія “падтанцоўкі”.

Праўда, на прэс-канферэнцыі, калі было ўзнята пытанне тэлетрансляцыі дзіцячага конкурсу, журналістам паабяцалі, што ўжо праз год сітуацыя будзе выпраўлена. Дачакаемся? Бо такія выступленні, як сёлета, — майстар-клас для многіх нават прызаных артыстаў.

Надзея БУНЦЭВІЧ, Юрый ІВАНОЎ
(фота), нашы спецыяльныя карэспандэнты
Мінск — Віцебск — Мінск

індывідуальнасці. Значыць, ёсць надзея атрымаць неўзабаве і яшчэ больш усеахопных творчых асоб, чыё “непадабенства” на іншых будзе выяўляцца ва ўсім.

Цудоўны прагноз! Але, вядома, ёсць з яго і выключэнні. І датычацца яны не столькі ўласна дзяцей, колькі іх настаўнікаў. Бо калі маленькая дзяўчынка спявае “Уздоўж па Піцэрскай”, пераймаючы басовыя ноткі “хрыпатацой” і збіраючыся, мяркуючы па тэксце, цалаваць “куму-душечку”, дык становіцца нават не смешна, а шкада — дзіця, у якое не выяўляюць яго ўласных рыс. Узмацніўся і нацыянальны складнік — у саміх творах, у спеўных манерах. А гэта — таксама шлях да адметнасці кожнага з выканаўцаў. І — чарговае пытанне да кампазітараў ды аранжыроўшчыкаў, якія маглі б зра-

хаванцаў” віцебскага фестывалю і конкурсу — з трэцяга. Бо ў журы былі запрошаны многія пераможцы мінулых дарослых конкурсаў “Славянскага базару ў Віцебску”: лаўрэаты 2003-га — 2005-га, 2007-га і 2012 гадоў. Так і трэба рабіць! А калі ўлічыць, што на заключным гала-канцэрце члены журы, паводле традыцыі, таксама выходзяць на сцэну, і не толькі для ўручэння ўзнагарод, дык зразумела, што такі ход, да ўсяго, яшчэ і ўпрыгожвае фестываль ды конкурс.

Як там нашы?

Штотраз, калі конкурс мацнее, трывожней становіцца за тых, хто прадстаўляе на ім нашу краіну. Сёлета (як, дарэчы, і на працягу многіх гадоў) юныя беларускія спевакі

цы “не зусім” эстраднага кірунку. Ужо ў першы конкурсны дзень, як яна заспявала, немагчыма было не адзначыць прыгажосць самога голасу. Здавалася, менавіта ён стаў “галоўнай дзеючай асобай” апрацоўкі народнай песні “Каняпелькі”, а харэаграфічная кампазіцыя толькі падкрэсліла гэта, максімальна “змікшыраваўшы” статычнасць самой салісткі. Добра прагучала і песня з рэпертуару Людмілы Зыкінай, якая ўнесла ў свята сур’ёзныя ноткі.

Затое Аляксандра Лакціёнава з Нацыянальнага цэнтра музычнага мастацтва імя У.Мулявіна (дарэчы, уладальніца ІІ Прэміі) стала адной з самых энергетычна прывягальных спявачак. І “Вадаспад” мастацкага кіраўніка Цэнтра Святланы Стацэнка, і песня “Астравы” з кінафільма

Рэйтынг ідэй з інтэрнэт-прасторы

Музейнае жыццё: on- або off-line?

Алена КРАВЧЫК,
старшы навуковы супрацоўнік
Мемарыяльнага музея-майстэрні
Заіра Азгура

1. Другое жыццё музейных прадметаў

Алічбоўка музейных прадметаў музейных калекцый дазваляе прадставіць іх на агляд вялікай колькасці інтэрнэт-карыстальнікаў. Сёння кожны ахвотны можа азнаёміцца з музейнымі зборамі краіны на сайце Дзяржаўнага каталога Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь. Да таго ж, на нашым сайце www.azgur.by можна знайсці цікавую і не вядомую большасці наведвальнікаў інфармацыю, у тым ліку фотаздымкі даваенных работ Заіра Азгура. Матэрыял — унікальны.

2. Прафесійная адукацыя

Сацыяльныя медыя займаюць значнае месца ў прафесійным жыцці: он-лайн-кансультацыі і абмеркаванні з беларускімі ды замежнымі калегамі, абмен прафесійным вопытам і он-лайн-дапамога ў вырашэнні музейных праблем. Плюс магчымасць даведацца пра адукацыйныя праекты, якія арганізуюцца замежнымі экспертамі для беларускіх спецыялістаў, паўдзельнічаць у іх.

Ну і канешне ж, галоўны бонус прафесійнай інтэрнэт-адукацыі — наяўнасць вялікай колькасці літаратуры музеязнаўчага характару ў свабодным доступе.

3. Пяць хвілін на падарожжа

Пагадзіцеся, што пяць хвілін на каву або гарбату можна знайсці заўжды. Здавалася б, гэта вырваны з працоўнага дня час, але... Пяць хвілін адпачынку за кубачкам кавы даюць магчымасць наведаць сайты вядучых сусветных музеяў ды цэнтраў скульптуры і тым самым азнаёміцца з жыццём ды дзейнасцю гэтых устаноў, пераняць іх вопыт у некаторых пытаннях.

4. Стужкі навін сацыяльных медыя = партфолія

Не сакрэт, што сёння вялікай папулярнасцю карыстаюцца сацыяльныя медыя, і амаль кожны чалавек мае там сваю старонку. Беларускія скульптары — не выключэнне. Стужкі навін у сацыяльных медыя становяцца іх своеасаблівым партфолія, што дазваляе скараціць час на пошук ды адбор патэнцыйных музейных прадметаў і будучых экспанатаў для выставак.

5. PR і рэклама праз сацыяльныя сеткі

Амаль кожная музейная ўстанова мае не толькі свой сайт, e-mail, але і старонкі ў сацыяльных медыя. Такія старонкі выконваюць ролю “Дошкі аб’яў” інфармацыі аб установе, яе жыцці і дзейнасці. Да таго ж, стварэнне падзей у сацыяльных сетках дазваляе не толькі іх аанасаваць, але і атрымліваць рэакцыю наведвальнікаў шляхам каментарыяў ды лайкаў. І, у дадатак да гэтага, — дзяліцца вынікамі працы: фота- і відэаматэрыяламі.

Часта можна пачуць: “І што гэта яны там робяць у музеях?” Адаказ прасты: “Працуем. Шмат і ў розных кірунках! Часу і людзей — бракуе. На дапамогу приходзіць незаменны Інтэрнэт”.

“Славянскі базар...” не першы год выходзіць далёка за рамкі музыкі. Акрамя канцэртаў, кінапаказаў гасцей прэстыжнага фестывалю чакае і шэраг цікавых выставак ды прэзентацый. Па традыцыі ў дні музычнага форуму вялікай папулярнасцю карыстаецца Музей-сядзіба І.Я. Рэпіна “Здраўнёва”. У 1892-м славуты мастак набывае гэты маёнтак, які складаўся з сядзібнага і двух жылых дамоў, флігеля, гаспадарчых будынкаў, невялікага парку, саду са штучным вадаёмам. У 1893 — 1895 гг. сядзібны дом быў перабудаваны паводле эскізаў мастака.

Традыцыя Здраўнёва

Акрамя пастаяннай экспазіцыі, прысвечанай жыццю і творчасці Рэпіна, гэтымі ліпенскімі днямі можна азнаёміцца з выстаўкай “Фоталетапіс жыцця і творчасці І.Я. Рэпіна”, дзе прадстаўлены здымкі вядомага ў Расійскай імперыі фатографа Карла Була за 1903 — 1914 гады. На іх можна ўбачыць не толькі Ільію Рэпіна, але і ягоных родных, сяброў, славутых гасцей яго маёнтка ў Пенатах, да прыкладу, таго ж Фёдара Шаляпіна. Па словах загадчыка Музея-сядзібы Аляксея Сухарукава, фотаздымкі з фондаў Цэнтральнага дзяржаўнага архіва кінафотонадакументаў Санкт-Пецярбурга былі падараны ўстанове старшынёй Праўлення “Газпрома” Аляксеем Мілерам.

А ўчора ва ўрачыстай абстаноўцы Музей-сядзіба Ільі Рэпіна, дзякуючы падтрымцы Дзяржсакратара Саюзнай дзяржавы Рыгора Рапаты, атрымаў 14 якасных копій работ вядомага мастака. Практычна ўсе карціны належаць да так званых здраўнёўскіх сезонаў.

Загадчык Музея-сядзібы Аляксей Сухарукаў спадзяецца, што гэтыя мерапрыемствы прыцягнуць яшчэ большую ўвагу да ўнікальнага для нашай краіны аб’екта і дапамогуць урэчаісніць шэраг задумак ды вырашыць праблемы. Сярод апошніх — транспартнае пытанне (дабрацца рэйсавымі аўтобусамі да “Здраўнёва”, нягледзячы на блізкасць да Віцебска, па-ранейшаму праблематычна), пытанне пашырэння музейнага комплексу. Ужо прапрацаваны план аднаўлення сядзібы Рэпіна, дзе

з цягам часу змогуць размясціцца годныя выставачная і канферэнц-залы. Пакуль жа комплекс Музея-сядзібы ўключае дом, у якім працуе мемарыяльная экспазіцыя; дом упраўляючага, дзе размясцілася адміністрацыя музея, а таксама склеп, сажалку і частку ліпавай алеі.

Нагадаем, “К” у свой час прыняла актыўны ўдзел у аднаўленні “Здраўнёва”, у тым ліку ініцыяваўшы ліст на адрас прэзідэнтаў Беларусі, Расіі і Украіны, а таксама ладзячы ў Музеі-сядзібе цягам шэрагу гадоў выязныя рэдакцыі.

Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымках: інтэр’ер
Музея-сядзібы сёння; у гэтым
рысунку 1893 г. Ільі Рэпін
зафіксаваў момант будоўлі
сядзібнага дома.
ФОта Юрыя ІВАНОВА

3 ПОШТЫ “К”

На ўсё жыццё крылаты

У Гродзенскай абласной навуковай бібліятэцы імя Я.Ф. Карскага ў рамках творчага праекта “Яны ўзбагацілі культуру Гродзеншчыны” адбыўся вечар, прысвечаны памяці Аляксандра Канстанцінавіча Шыдлоўскага — заслужанага дзеяча культуры БССР, ганаровага грамадзяніна Гродна і Смаргоні, кампазітара, паэта, нястомнага рупліўца на ніве нацыянальнага мастацтва, найперш — песеннай музыкі.

Аляксандр Шыдлоўскі нарадзіўся ў вёсцы Мінкі, што на Сморгоншчыне, 18 чэрвеня 1911 года ў шматдзетнай сялянскай сям’і. Ён з юнацтва свята верыў, што чалавек нараджаецца для таго, каб быць вольным і шчаслівым, таму стаў рэвалюцыянерам-падпольшчыкам, удзельнічаў у пасольскім рабоча-сялянскім клубе “Змаганне”, працаваў інструктарам Віленскага акруговага камітэта камсамола Заходняй Беларусі, у 1930-м быў абраны дэлегатам ад сялянскай моладзі на Кангрэс у Берліне, вытрываў як палітычны вязень пяць гадоў турмы...

Прырода шчодро надзяліла гэтага чалавека не толькі высокай духоўнасцю, моцнай фізічнай сілай, але і прыгожым, непаўторным па тэмбры голасам і тонкай музычнас-

цю. Менавіта таму на пачатку 1940-га Аляксандр Шыдлоўскі быў запрошаны Рыгорам Шырмам у толькі што створаны Беларускі дзяржаўны ансамбль песні і танца.

Там Аляксандр Канстанцінавіч спаткаў сваё каханне — спявачку Барбару Яўхімаўну. У 1946 годзе, пасля Перамогі, нарадзіўся сын, у гонар дзеда названы Канстанцінам. Пазней з’явіліся на свет дачушкі — Вера і Любоў.

Ужо ў сталым узросце, сямейны чалавек і бацька, ён усё ж такі вырашыў здзейсніць юнацкую мару — атрымаць адукацыю. Паступае завочна і паспяхова заканчвае ў 1950-м Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя М.В. Ламаносава. У 1960-м А.К. Шыдлоўскі атрымлівае ганаровае званне “Заслужаны дзеяч куль-

туры БССР” і становіцца дырэктарам абласнога Дома народнай творчасці ў Гродне. У актыве яго 11-гадовай працы на гэтай пасадзе — стварэнне аматарскіх калектываў па ўсёй вобласці, адкрыццё першага на Беларусі Музея народнай творчасці.

І — песні... Іх у Аляксандра Канстанцінавіча больш за 200. У ладавай і інтанацыйнай пабудове песень Шыдлоўскага, іх меладычным малюнку адчуваецца арыентацыя на фальклорныя традыцыі роднай зямлі. У іх удала спалучаюцца талент паэта і кампазітара.

У дзень нараджэння Аляксандра Канстанцінавіча трэба нагадаць яго словы: “Як паветра, як хлеб, чалавеку патрэбна песня. Без яе чалавек застаецца бяскрылым”.

І ў гэтых словах — мудрая перакананасць чалавека, які пра жыццё нялёгкае жыццё.

Любоў ТУРМАСАВА,
загадчык аддзела краязнаўства
Гродзенскай абласной
навуковай бібліятэкі
імя Я.Ф. Карскага

3 працягам

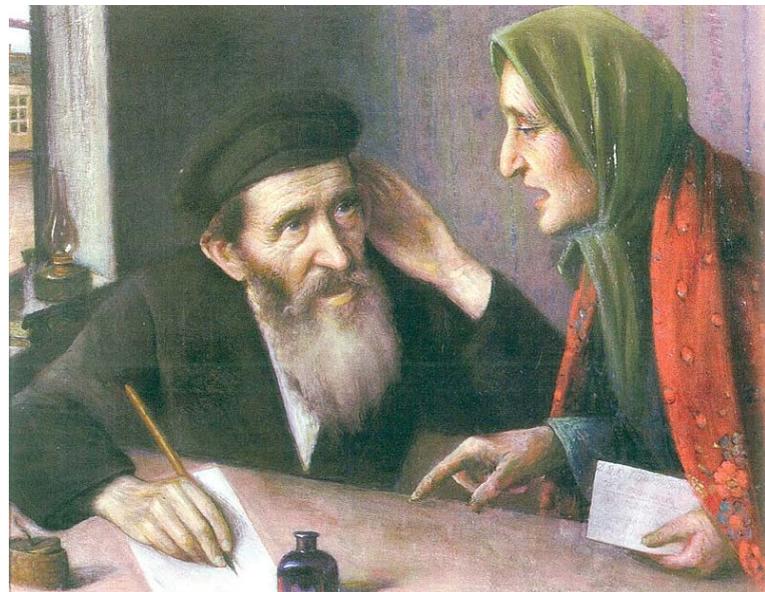
(Працяг. Пачатак у № 26.)

...Віцебскі мастак Ісак Бароўскі (1921 — 1991 г.) раскаваў мне незадоўга да сваёй смерці пра тое, што Я.Бак да арышту быў вельмі таварыскім і вясёлым чалавекам. З ягонага твару ніколі не сыходзіла ўсмешка. Але пасля некалькіх тыдняў у турме ён змяніўся: усяго баяўся, усіх цураўся і ні з кім не размаўляў... Выдаваць такога напужанага і жаласнага чалавека за забойцу, прытым забойцу жорсткага, было проста неразумна. Гэта разумелі і следчыя. Таму, выпусціўшы Бака, яны сталі шукаць у якасці забойцаў іншых людзей.

Даволі лагічным было абвінаваціць у гэтым бліжэйшых родных Пэна. Так, нарэшце, і было зроблена: забойцамі Ю.Пэна былі аб’яўлены яго стрыечная сястра Лея Файнштэйн, ейны муж Рувім, іх дзеці Абрам, Неха (Ніна), Рыва, Залман і Хаім-Шлём (Сямён), зяць Файнштэйнаў (муж Рывы) Мордух Саламонік і жаніх Нехі Міхаіл Оліфсон — усяго дзевяць чалавек. Галоўным натхняльнікам і арганізатарам забойства была аб’яўлена Лея Файнштэйн, канкрэтнымі выканаўцамі — яе сын Абрам і дачка Неха.

Гэта на першы погляд здавалася вельмі дзіўным... Як забойства, якое патрабавала не толькі вялікай фізічнай моцы, але і вельмі крэпкіх нерваў, магла здзейсніць 17-гадовая дзяўчына, да таго ж, нізкага росту і вельмі хрупкага складу цела? Больш за тое: на судовым працэсе Лея паказала, што ейная дачка “куруцу не можа зарэзаць, не тое што чалавека”. Гэкім жа кволым і зусім не волатам выглядаў брат Нехі Абрам. Але справа ў тым, што абвінаваціць у забойстве старых пажаннага ўзросту было проста немагчыма, Залман Файнштэйнаў жыў у Ленінградзе, Сямён Файнштэйнаў у гэты час увогуле быў на вайсковых зборах у Чырвонай Арміі. Так што ў следчых выбару не было. “Дзядзька Абрам быў у сям’і самым бяскрыўдным чалавекам. Яму проста не пашанцавала, што выбар следчых-судыстаў патрапіў менавіта на яго”, — згадваюць яго пляменнікі Р.Файнштэйнаў і Я.Цомік-Файнштэйнаў.

Нягледзячы на ўсе спробы следчых знайсці хаця б якія-небудзь доказы віны родных мастакоў, зрабіць ім гэта не ўдалося. І ў распрадэжні суда, па сутнасці справы, ніякіх кампраметуючых матэрыялаў, што абвінавачвалі б, не было. Акрамя аднаго: на папярэднім следстве ўсе падазроныя прызналіся ў падрыхтоўцы і забойстве мастака. Праўда, на судовым пасяджэнні ўсе абвінавачваныя дружна адмовіліся ад прызнання ў забойстве. На пытанне судзі, чаму яны на папярэднім следстве ва ўсім прызналіся, адказвалі таксама аднолькава: нас так білі, што мы прызналіся б у чым заўгодна... Вось, уласна кажучы, і ўсё абвінавачванне. Калі тады, у 1937-м, і былі такія, якія сумняваліся, што прызнальныя паказанні з падазраных выбі-валіся, дык цяпер ледзь ці хто ў гэтым сумняваецца: за мінулыя гады мы спазналі нямала такіх прыкладаў. Але тады...

Ю.Пэн. “Просьбіт”.

Забойства Пэна:

Прысуд

Прысуд быў абвешчаны ўвечары 22 красавіка. З моманту забойства прайшло менш за два месяцы! За гэты час органы следства і суда паспелі знайсці “забойцаў”, здолелі прымуціць іх даць прызнальныя паказанні, аформіць абвінавачванне і справу, перадаць яе ў суд ды правесці судовыя слуханні. Цяперашнім следчым і судовым работнікам пра такія тэмпы працы і марыць не даводзіцца! Зрэшты, яно было і не дзіва: ішоў 1937 год. На “палітычных” абвінавачваных не трацілі і столькі часу...

Нягледзячы на тое, што ўсе абвінавачваныя не прызналі сябе вінаватымі, распавялі суду, якім чынам з іх выбілі прызнальныя паказанні і прасілі іх апраўдаць, калегія Вярхоўнага суда БССР прысудзіла Лею і Абрама Файнштэйнаў да 10 гадоў пазбаўлення волі (столькі і прасіў пракурор), Неху — да 8 (столькі і прасіў пракурор), Рувіма і Залмана — да 3 гадоў (пракурор прасіў для першага 3 гады, для другога — адзін год), Сямёна — да 2 гадоў (пракурор прасіў 4). Рыву Файнштэйнаў-Саламонік асудзілі на 3 гады, але ўмоўна (пракурор прасіў той жа тэрмін, але не ўмоўна), з пяцігадовым выпрабавальным тэрмінам. Міхаіл Оліфсон і Мордух Саламонік былі апраўданы — так, дарэчы, і прасіў пракурор. Дзіўнае пачуццё выклікалі тады і выклікаюць цяпер гэтыя тэрміны: калі абвінавачваныя сапраўды з’яўляліся забойцамі, дык ці не занадта гуманна з імі паступілі?! Чарговы раз нагадаю: год быў сумна знакаміты, 1937-ы. Тады (і раней, і пазней) цалкам нявінных людзей прыгаворвалі да значна большых тэрмінаў, а нярэдка і наогул да найвышэйшай меры пакарання. Асабіста я “гуманнасць” суддзяў магу растлумачыць толькі адным: яны самі не верылі ў вінаватасць абвінавачваных, бачылі, што ніхто з іх да забойства ніякага дачынення не мае, але апраўдаць іх, вядома, не маглі. Добра яшчэ, што апраўданымі аказаліся зяць і меркаваны жаніх...

(Працяг будзе.)

Аркадзь ПАДЛІПСКИ
Віцебск

Не памылюся, калі скажу, што гэтае імя стала вядомым у нашай краіне толькі дзякуючы дырэктару Дзяржаўнага мастацкага музея БССР Алене Васільеўне Аладавай. На пачатку 60-х гадоў мінулага стагоддзя Аладава, знаходзячыся ў Маскве, пазнаёмілася з прыватным калекцыянерам Юрыем Няўзоровым і ў ягонай кватэры пабачыла цудоўны пейзаж “Вечар” невядомага для яе тады мастака Атрыганьева. А калі даведалася, што гэты тонкі ды пранікнёны пейзажыст нейкім чынам звязаны з Беларуссю і некалькі гадоў працаваў на Магілёўшчыне, угаварыла Няўзорова прадаць тую работу для беларускага музея. Потым “здабыла” з другіх мясцін яшчэ два палатны майстра. Дабралася і да Омска, дзе ў мясцовым Мастацкім музеі імя М.Урубеля знаходзілася іншая карціна Атрыганьева. Тут жа прапанавала “абмяняць” яе на “беларускага” Сурыкава (“Паранены казак” — эцюд да карціны “Скарэнне Сібі-

М.Атрыганьёў.
“Вечар
у Мінскай
губерні”.

Дзіўны народ славяне: быццам бы шануюць вялікіх сваіх мастакоў, а нашчадкам пакідаюць да крыўднага мала дакладных звестак пра іх жыццё ды творчасць. Потым, праз гады ды дзесяцігоддзі, а то і стагоддзі, спахопяцца ды пачынаюць пісаць манаграфію за манаграфіяй. Імкнуцца стварыць біяграфіі сваіх продкаў па некалькіх кароткіх радках у мастацкім летапісе. Так здарылася і з адным з лепшых рускіх пейзажыстаў другой паловы XIX стагоддзя Мікалаем Аляксеевічам Атрыганьевым, лёс якога не мінуў і Беларусь.

“Пейзаж, поўны таленту, і таленту смелага...”

ры Ермаком”). Але штосьці не атрымалася. Вось наконце абмену сурыкаўскага эцюда “Царэўна” (да карціны “Наведанне царэўнай жаночага манастыра”), які Аладава яшчэ напрыканцы 1940-х набыла ў масквічкі Яўгеневай, на пейзаж Атрыганьева омскія музейшчыкі маглі падумаць, а так... Словам, як мне распавядала Алена Васільеўна, “пагадненне не атрымалася, бо маё сумленне не дазволіла расставіць з цудоўным партрэтным эцюдам Сурыкава да яго апошняй у жыцці карціны...”

...У снежаньскі халодны вечар 1870 года ў пецяярбургскую кватэру Атрыганьевых, што на вуліцы Махай, было падкінута мясячнае дзіця “мужескаго пола” невядомай бацькоў. Яго ахрысцілі 13 снежня ў Сімяонаўскай царкве і назвалі Уладзімірам. Так пачыналася жыццё будучага мастака, гісторыка-краязнаўца, арганізатара музейнай справы ў г. Ліпецку Уладзіміра Іларыёнавіча Жукава. Незадоўга да сваёй смерці ён і раскрывае тайну свайго паходжання.

У пачатку 60-х гадоў XIX ст. былая прыгонная Дуняша выйшла замуж за пецяярбургца, адстаўнога салдата Пятроўскага палка, слесара інструментальнай майстэрні пры Ваенна-медыцынскай акадэміі на Апцкарскім востраве. Была Дуняша родам з Задонскага павета, дзе ў якасці прыгоннай была прыпісана да маёнтка памешчыка, баявога генерал-маёра Іларыёна Жукава. Пасля адмены прыгоннага права працягвала працаваць прачкай у сваіх былых гаспадароў, а ў сярэдзіне лістапада 1870 года нарадзіла ў дапаможным радзільным прытулку дзявчата (!) дзіця. Па папярэдняй змове бяздзетнай дачка генерала Кацярыны Іларыёнаўны Атрыганьевай з Дуняшай, дзіця было падкінута на генеральскую кватэру і, зразумела, са згоды гаспадароў дома, прынята на выхаванне. Муж Кацярыны, Мі-

Біяграфія, што складаецца з “белых плям”

калай Аляксеевіч Атрыганьёў быў толькі рады такому павароту справы.

З будучай жонкай мастак пазнаёміўся яшчэ ў маладосці. У 1846-м, у час ваеннай экспедыцыі супраць горцаў, сотнік казака палка Мікалаі Атрыганьёў сустрэў Мікалая Жукава, брата Кацярыны, а праз год у Пецяярбургу адбылося і знаёмства мастака з сям’ёй Жукавых. Атрыганьёў і Жукава пакахалі адно аднаго. Пабраліся шлюбам. Але радасць азмрочвала адна бяда: не было дзяцей. Што было б далей у сям’і — невядома, аднак падкінутае чужое дзіця аднавіла сямейную раўнавагу і мір, прынамсі, на наступныя пяць-сем гадоў.

Прайшоў нейкі час. Мастак ужо стаў так званым “вольным общником” Імператарскай Акадэміі мастацтваў. Мабыць, не ўсе ведаюць, што гэта за званне. Тлумачу: “вольный общник” — ад царкоўнаславянскага “общник” — саўдзельнік, удзельнік, член добраахвотнага таварыства ў Расійскай імперыі. Гэтае званне прысуджалася за вялікія заслугі ў галіне мастацтва жывапісцам, скульптарам, архітэктарам, гравёрам, гісторыкам ды тэарэтыкам мастацтва, крытыкам і калекцыянерам, нават літаратарам, у тым ліку замежным. Сярод іх —

В.Трапінін, К.Брулоў, К.Флавіцкі, У.Стасаў, Ф.Васільеў, К.Росі, Ф.Пранішнікаў, П.Трацякоў, І.Трутнеў, Б.Ф. Растрэлі, Э.М. Фальконэ, Д.Дзідро, Д.Доу, А.Калам, В.Жукоўскі, У.Адоеўскі, І.Крылоў, Н.Кукольнік... Думаю, што ў такой кампаніі Атрыганьёў мог бы пачуваць сябе вельмі ўтульна. Тым больш, што “акадэміі ён не канчаў”.

Дык вось, калі маленькаму Валодзьку споўнілася пяць гадоў, яго прыёмныя бацькі — Мікалаі і Кацярына Атрыганьевы — адвезлі хлапчука ў вёску Аляксандраўку Задонскага павета (цяпер — Аляксандрава-Жукава), у маёнтка генерала Іларыёна Жукава, які толькі што выйшаў у адстаўку і актыўна займаўся сельскай гаспадаркай, конегадой, уладкаваннем тых земляў, што яму належылі на Тамбоўшчыне ды ў іншых губернях. Ну а потым атрымалася так, што галоўная роля ў далейшым лёсе Валодзі стала належаць Арэсту Фёдаравічу Мілеру — вядомаму прафесару рускай славеснасці і гісторыку літаратуры.

У пачатку 1880-х гадоў Іларыён Іванавіч Жукаў і яго жонка Лізавета Мікалаеўна (народжаная Лермантава) з дазволу самога імператара ўсынавілі хлопца, які вельмі рана заахвоціўся рысаваннем (пад уплывам

Мікалая Атрыганьева) і паэзіяй (пад уплывам Арэста Мілера). Усё ішло добра, пакуль нечакана ў 1887-м не памерла Кацярына Іларыёнаўна, жонка мастака, нашага героя. Уладзімір Жукаў па яе завяшчання атрымаў хутар, але з-за сваёй непрыстасаванасці да гаспадарства не здолеў яго ўтрымліваць. Таму здаў маёнтка ў арэнду, з’ехаў у варонежскі край, дзе і пачаў новае жыццё на ніве выяўленчага мастацтва ды сцэнаграфіі. Шмат стварыў розных ілюстрацый і экслібрываў. У 1920-я гады працаваў у ліпецкім драмтэатры. У тым жа Ліпецку вясенню 1944-га ён пайшоў з жыцця...

Ну а зараз вяртаюся да Мікалая Аляксеевіча Атрыганьева. Скажу адразу: ягонае жыццё, па сутнасці, — суцэльна белыя плямы! Пра яго ніколі не пісаў манаграфіі і нават разгорнутых артыкулаў, хаця ягонае імя скупа мільгае тут і там у Інтэрнэце, у мастацкіх слоўніках; штосьці, вельмі эскізна ды не заўсёды дакладна, у 1974 годзе пісаў пра яго Леанід Дробаў. Яно і не дзіва: біяграфія мастака дайшла да нас літаральна ў чатырох-пяці абзацах, якія і пераходзяць, быццам бы пад капірку, з адной крыніцы ў іншую. Я нават здымка яго нідзе не знайшоў, хаця пры ягоным жыцці мас-

тацтва фатаграфіі ўжо займела добры статус. Няўжо ж яго ніхто не здымаў? Зараз, пасля руплівага, стараннага, пільнага “ўваходжання” ў жыццё ды творчасць цікавага пейзажыста другой паловы “стагоддзя перадзвіжнікаў”, я паспрабую аднавіць страчаныя старонкі ягонай біяграфіі.

Магчыма, радаслоўнае дрэва ідзе ад святога праведнага пакутніка Васіля Мангазейскага, які нарадзіўся ў горадзе Яраслаўлі на пачатку 80-х гадоў XVI ст. у сям’і небагатага гандляра. Ягонага бацьку звалі Фёдар. Ён быў вельмі набожным, і свайго сына выхоўваў у тым жа духу. Яшчэ ў раннім узросце аддаў яго ў паслужэнне багатаму яраслаўскаму купцу, чыё імя ў гісторыі не захавалася. У некаторых жа старых архіўных крыніцах даецца прозвішча Васіля — Атрыганьёў.

Чытаючы гістарычную аповесць Усевалада Іванова “Імператрыца Фіке” (пра маладосць Екацярыны Вялікай), у 6 раздзеле “Перамога пры Грос-Егерсдорфе” знайшоў такую фразу: “...Пяты, з ніжэгародскіх дваран, паручнік Павел Атрыганьёў, выбягае з хмызняка і з салдацкай стрэльбай кідаецца ў штыкі на ворага, не разбіраючы іх колькасці...”. Гаворка ішла пра бітву рускіх палкоў генерал-фельдмаршала Сцяпана Апраксіна з прускімі войскамі караля Фрыдрыху II у сярэдзіне 50-х гадоў XVIII ст. Вось я і падумаў: можа, той самы Павел Атрыганьёў — адзін з продкаў нашага мастака?

А вось бліжэй да XIX стагоддзя “сямейная карціна” роду Атрыганьевых праясняяцца больш дакладна. Бацька мастака — Аляксей Ульянавіч Атрыганьёў. Калісьці ён утрымліваў яраслаўскі піцейны водкуп. Потым, ужо ў Пецяярбургу, стаў знакамітым купцом 1-й гільдыі, ганаровым грамадзянінам горада. У 30-я гады XIX ст. разам з жонкай, багатай купчыхай Вольгай Іванаўнай, маці будучага мастака, даў 20 тысяч рублёў (тады вельмі вялікія грошы) на будаўніцтва двухпавярховай Ільінска-Ціханавай царквы ў стыле класіцызму ў Яраслаўлі. У сваю смерць, Вольга Іванаўна перад чаргу ў 1849 годзе завяшчала сыну Мікалаю Аляксеевічу, на той час ужо адстаўному казацкаму сотніку, свой маёнтка з вялікім паркам, храмам-альтанкай і летнім домікам, пабудаваным Кварэнгі, у вёсцы Лялічы Чарнігаўскай губерні. Калісьці яна перакупіла яго ў графіні Алены Завадоўскай, блізкай сяброўкі паэтаў І.Казлова і П.Вяземскага, ды ейнага мужа, графа Васіля Завадоўскага.

А што да Аляксея Ульянавіча Атрыганьева, то ён пайшоў з жыцця яшчэ 30 жніўня 1834-га, калі Міколку было ўсяго адзінаццаць гадоў. Пахаваны на Ціхвінскіх могілках Аляксандра-Неўскай лаўры ў Пецяярбургу, якія ў 30-я гады XX ст. былі “рэканструяваны” пад “Некропаль майстроў мастацтваў”. У выніку пад адзін грэбень былі знішчаны многія помнікі, якія, на думку жданаўскіх улад горада, не мелі ніякай гістарычнай і мастацкай каштоўнасці. Цудам захаваўся надмагільны помнік “ганароваму грамадзяніну Пецяярбурга” Аляксею Атрыганьеву — бацьку выдатнага мастака. Зараз яго можна паглядзець на рагу 1-й Папярочнай дарогі і Галоўнай алеі некропаля...

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

3 13 ЛІПЕНЯ

а • ф • і • ш • а «К»

ДА 20 ЛІПЕНЯ

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬг. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:

- Выстаўка жывапісу да Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь.
- Выстаўка літаграфій **Напалеона Орды**.
- **Стасіс Красаўскас (1929 — 1977 гг.)** (графічныя творы мастака Літвы).

■ "Партрэты ўладароў і магнатаў Вялікага Княства Літоўскага" (з музеяў Львова і Луцка).

■ "Слуцкія паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея).

■ Выстаўка **Аляксандра Шылава**.
■ Выстаўка Івана Міско **"Космас"**.НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬг. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"Водбіскі ваеннай славы"**.
- **"Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст."**.
- **"Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска"**.

Выстаўкі:

- Фотаўстаўка БелТА.
- **"Гістарычная мазаіка"** (васковыя фігуры).
- **"Скарбы Беларусі"**.
- **"Лялечны баль Паўночнай Пальміры"** — да 21 ліпеня.

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Выстаўка **"Партызаны. Resistance 1939 — 1945"**.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"MIP"г.п. Мір, Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя. **Выстаўкі:**
- Фотаўстаўка **"MIP стары — MIP новы"**.
- Выстаўка васковых фігур **"Кола гісторыі"** — да 26 ліпеня.
- Выстаўка з фондаў музея **"Халодная зброя XVI — XVII стст."** — да 29 ліпеня.
- Выстаўка аўтарскіх лялек **"Малая гасцеўня"** — да 31 верасня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСАг. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- **Выстаўкі:**
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Тэатралізаваныя

для дзяцей малодшага
школьнага ўзросту і
сямейнага наведвальніка.

- Інтэрактыўная гульня **"У пошуках папараць-кветкі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Выстаўка **"Былое ў думках ускурашаць..."**, прымеркаваная да 100-годдзя напісання Янкам Купалам рамантычных паэм.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫг. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

Выстаўкі:

- **"Партызанскі лагер"**.
- Міжнародная выстаўка дзіцячага малюнка **"Я памятаю! Я ганаруся!"**.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬг. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.Цэнтральная частка
палаца

Выстаўкі:

- Творы **Нікаса Сафронава**.

рызаліт палаца).

- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
- **"Чырвоная гасцеўня"**.
- "Зала ўрачыстых прыёмаў".
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).

■ "Старажытная
гісторыя Гомельшчыны"
(археалагічная
экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

■ "Уладальнікі
Гомельскага маёнтка
Румянцавы і Паскевічы".

Выстаўкі:

- **"Радкі, імёны, лёсы"** (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).

■ "Класікі беларускага
мастацтва"
(выставачна-адукацыйны
праект).

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.

Выстаўкі:

Музею гісторыі г. Гомеля
Леанідам Пінскім).ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІг. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- **"Рэлігія і культура ў Беларусі"** (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
- **"Эпоха. Час. Будынак"** (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).

Выстаўка:

- **"Святыні Бацькаўшчыны"** (храмы Беларусі на старых паштоўках).
- **"Дрэва добрае"** (да 1025-годдзя Хрышчэння Русі).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫг. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Выстаўка тэхнікі

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752Філіялы Нацыянальнага
мастацкага музея
Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ

"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВА ХІХ ст."г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыя: **"Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенціі Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.

- Выстаўка адной карціны Адама Шэ-меша **"Партрэт Людвіка Кандратовіча (Уладзіслава Сыракомлі). 1854"** (са збору Літоўскага мастацкага музея).
- **"Аўтапартрэт"** Валенціі Ваньковіча.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫСпарткомплекс
"Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка В.Паўленка **"Той абрус, што мама вязала"**.

МУЗЕЙ

В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГІЛЁВЕг. Магілёў, вул. Ленін-
ская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 5 51 81,
5 31 96, 2 06 02Малыя выставачныя
залы ансамбля:

- Выстаўка **"Выратаваныя мастацкія каштоўнасці"** (творы, канфіскаваныя Брэсцкай мытняй і мытняй "Заходні Буг" пры спробе іх незаконнага вывазу за мяжу) — да 4 жніўня.
- Інфармацыйна-касаваы **цэнтр:**
- Фотаўстаўка Дзяніса Раманюка **"Беларусь Сінявокая"**.

экскурсіі па казках,
апрацаваных Якубам
Коласам для школьнікаў
малодшага ўзросту.

- Выстаўка **"Зямля мая мяне заве..."**, прымеркаваная да 70-годдзя напісання паэмы Якуба Коласа "Суд у лесе" і да вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫг. Мінск,
вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце.
- Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі **"Дзядзька Янка, добры дзень!"**

■ Арт-праект **"Zabor"**
(агароджа цэнтральнага
парку).

- Выстаўка работ Марыі Быкавай **"Цені палацавай эпохі"**.
- Выстаўка скульптуры А.Ляонава **"Па поклічы прыгажосці"** (Украіна).
- Выстаўка гравюры французскага часопіса **"Le Monde illustre"** **"Паўстанне 1863 — 1864 гг."**.

- Выстаўка жывапісу В.Кожуха і скульптуры С.Бандарэнкі **"Чыстае, светлае, роднае"**.
- Старажытнаруская дружная культура ў археалагічных артэфектах **"З кап'я ўскормленыя"**.
- **Экспазіцыі:**
- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны

- Куток жывых экзатычных рэптылій. **Зімовы сад** Свет субтрапічных раслін і жывёл.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
ГОРАДА ГОМЕЛЯг. Гомель, вул. Пушкіна, 32.
Тэл.: (8-0232) 74-28-23.

Экспазіцыі:

- Інтэр'еры гарадскога асабняка к. XIX — пач. XX стст.
- Прагулкі па старым Гомелі.
- Гісторыя Гомеля ад старажытнасці да пачатку XX ст.
- **Выстаўкі:**
- Фотаапараты і фотатэхніка XX ст. (каля 100 адзінак, перададзеных у дар

на адкрытай пляцоўцы.

- Выстаўка **"Скрозь агонь баёў"**.
- На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
- **"Музей крміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙг. Ліда,
вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

- Пастаянная экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
- **Выстаўкі:**
- **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
- **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.
- Выстаўка адной карціны **"Партызаны"**.
- **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
- **"Музейна-вобразная зала Хрушчоўка-60"**.
- Турыстычна-пазнаваўчая праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** ў Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

Выстаўкі:

- Выстаўка **Валерыя і Міхаіла Свістунных** — да 28 ліпеня.
- Залатая калекцыя з фондаў Беларускага саюза мастакоў — да 28 ліпеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ
ЯНКІ КУПАЛЫг. Мінск, вул. Энгельса, 7.
Тэл./факс.: 227 60 81.

- **14, 18** — **"Пінская шляхта"** В.Дуніна-Марцінкевіча.
- **15** — **"Паўлінка"** Я.Купалы.
- **16** — **"Офіс"** І.Лаўзунд.
- **17** — **"Вячэра з прыдуркам"** Ф.Вэбэра.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ"г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс.: 334 60 08.

- **13** — **"Ложак, лэдзі і джэнтль-мены"** Р.Куні, Д.Чэпмэна.
- **15** — **"Містар Розыгрыш"** С.Кандрашова.
- **16** — **"Раскіданае гняздо"** Янкі Купалы.
- **17** — **"Тры Жызлі"** А.Курэйчыка.
- **18** — **"Бегчы з Эльсінора, або Гамлет навыварат"** В.Панізава.

БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТРг. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.

- **14** — **"Граф Люксембург"** Ф.Легара.
- **15** — **"Бабін бунт"** (музычная камедыя ў 2-х дзеях) Я.Пічкіна.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛКА"г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- **13** — **"Тук-тук! Хто там?"** (пачатак аб 11-й і ў 13.30).
- **14** — **"Брэменскія музыкі"** (музычная казка) В.Ліванова, Ю.Энціна (пачатак аб 11-й і ў 13.30).

ШТОТЫДНЁВАЯ
ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ
ГАЗЕТАВыдаецца з кастрычніка
1991 годаЗаснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі БеларусьРэгістрацыйнае
пасведчанне № 637,
выдадзена
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі БеларусьГалоўны рэдактар —
Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎРэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Міхаіл БАРАЗНА,
Уладзімір ГЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Кацярына ДУЛАВА,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.Рэдакцыя:
Марына САМОНЧАНКА
(адказны сакратар).Рэдактары аддзелаў:
Дар'я АМЯЛКОВІЧ,
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНАВА,
Барыс КРЭПАК,
Юген РАГІН,
Ілья СВІРЫН.Спецкарэспандэнт:
Пётр ВАСІЛЕЎСКІ.Загадчык аддзела
фоталіюстрацый —
Юрый ІВАНОЎМастацкі рэдактар —
Наталля ОВАДКарэктар —
Інга ЗЕЛЬГІСАдрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Пакоі 16-28, 94-98,
чацвёрты паверх.Тэлефоны:
(017) 290 22 50,
(017) 286 07 97,
(017) 334 57 23
Тэлефон-факс:
(017) 334 57 41
Рэкламны адрас:
тэл. (017) 334 57 41www.kimpress.by
E-mail: kultura@tut.byАўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю
паведамляюць сваё
прозвішча, поўнаасцю імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта, дату
выдачы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца працы,
зваротны адрас.Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць матэрыялаў.*Матэрыял на правах
рэкламы."Культура", 2013.
Індэкс 63875, 638752
Наклад 7 185Падпісана ў друк
12.07.2013 у 17.30
Замова 3046
Дзяржаўнае прадпрыемства
"Выдавецтва "Беларускі Дом
друку". ЛП № 02330/0494179 ад
03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзейнасць
ЛВ №02330/0003879
ад 17 красавіка 2009 г.220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Прыёмная: (017) 290 22 50.
Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35